JAVA-BODE.

NIEUWS-, HANDELS-, EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIE.

A°. 1860. Woensdag, 1 Februarij. N°. 9.

Hoofd-Bureau. Te *Batavia* bij H. M. VAN DORP; te *Samarang* bij DE GROOT, KOLFF & Co. en G. C. T. VAN DORP; te *Soerabaija* bij LE ROY & Co., te *Pasaroean* bij WEIJERMANS & Co., te *Cheribon* bij BLOK & RUZETTE; te *Tagal* bij Mevr. de Wed. G. M. VAN DORT; te *Soerakarta* bij VELTMAN & Co.; te *Madioen* bij G. A. HOGENRAAD; te *Padang* bij H. R. VAN WIJK, Rzn.; voor de *Buitenbezittingen* bij de Agenten der Stoomschepen van den Heer W. CORES DE VRIES en voor *Nederland* bij J. NOORDENDORP, Pijpenmarkt te Amsterdam.

Prijs per half jaar voor *Batavia* ... f 12,50.
» » » » » *Java* ... » 15,—.
» » » » » *Buitenbezittingen* ... » 17,50.
» » » » » *Nederland* ... » 22,50.
De betaling geschiedt vooruit. — Brieven franco.

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, voor posttijd.

De prijs der Advertentiën is 50 cents voor de Vijf woorden.
Bij eerste of meerdere herhaling 25 » » » »
Behalve het Zegel voor den Lande.

Bij deze Courant behooren twee BIJVOEGSELS.

Telegram.

Het Schip **Per Aspera ad Astra**, kapitein J. Admiraal, is te *Banjoewangi* lek uit zee teruggekomen.

Advertentiën.

Getrouwd:
H. J. VAN LITH
met
W. A. WEIJERGANG.
MAKASSAR, 24 *December* 1859. (350)

Getrouwd:
Mr. L. HOVIJ,
met
H. L. SCHIFF.
SAMARANG, 25 *Januarij* 1860.
Eenige kennisgave. (509)

Getrouwd:
P. KLEIJKAMP Az.,
met
A. C. KAMEN.
BATAVIA, 28 Januarij 1860.
Eenige kennisgave. (513)

Bevallen van eene DOCHTER, *P. C. Knoops, Loman.*
ARNHEM, 30 *November* 1859.
Eenige kennisgeving. (268)

Bevallen van eene DOCHTER, **Henriette, Dorothea, Hollmann**, geboren *Weijergang.*
MAKASSAR, 25 *December* 1859. (529)

Bevallen van een' ZOON, *M. C. Schrant*, echtgenoote van P. J. A. KERVEL.
SOERABAJA, 3 *Januarij* 1860. (501)

Bevallen van eene DOCHTER, *H. M. Zilver Rupe*, geb. *Swermondt.*
BATAVIA, 29 Januarij 1860.
Eenige kennisgeving. (517)

Op den 12den dezer overleed alhier in het Hospitaal, de WelEdelGestr. Heer *J. C. W. Stadermann*, in leven 2de Luitenant der Infanterie.
VAN LITH, 1e *Luit.*
GROESBEEK, 2e *Luit.*
MAKASSAR, den 12 Januarij 1860. (527)

Heden overleed na eene kortstondige ziekte, in den ouderdom van ruim 76 jaren, de welEdelGeboren heer *Daniel, Cornelis, Helvetius van Riemsdijk*, diep betreurd door zijne weduwe, kinderen en kleinkinderen.
De Testamentaire Executeur
T. AMENT.
Batavia, den 21 *Januarij* 1860. (276)

Op 22 dezer is Koniepan overleden, tot mijne bittere smart en die mijner kinderen, mijne echtgenoot *Carolina*, na eene langdurige ziekte van 18 jaren.
Uit aller naam
C. E. K. HANSON.
(272)

VENDUTIE

Donderdag 2 Februarij 1860,
à 4% *Vendusalaris*,
voor het Commissiehuis van
VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.,
van Diverse LIJNWADEN, [illegible] GARENS, SHIRTINGS, MADDAPOLLAMS, PROVISIEN, DRANKEN, etc. (308)

OP DE 4% VENDUTIE
van Donderdag 2de dezer,
zullen ook worden verkocht:
P 49. 1 kist 26 corges Sarongs.
GH 107. 1 „ 20 stuks gebleekte Drills, min of meer door zee water beschadigd.
(346) VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.

VENDUTIE

Donderdag 2 Februarij 1860,
voor het woonhuis van den heer **Vermandel** in de BEERENDRECHTSLAAN,
door
VAN SLOOTEN, MORGAN & CO.,
van eenen netten en zoo goed als nieuwen inboedel bestaande uit: **hang- en tafellampen, spiegels** en **schilderijen, kasten, ledikanten, stoelen, tafels, canapés, porcelein-, glas- en aardewerk,** voorts nog **wagens, bendies, wagen- en bendiepaarden, tuigen,** etc. (310)

OP DE VENDUTIE
van Donderdag 2 Februarij,
voor het Commissiehuis van
Van Slooten, Morgan & Co.,
zullen almede voor rekening van wien zulks zoude mogen aangaan worden verkocht:
T 18 Oxhoofden en 14 kisten Azijn, aangebragt pr. Sumatra kapitein Grivel.
voorts nog:
EKS — 17 Balen Ruwe garens No. 30.
CHS — 10 dito. 5/4 Ruwe Shirtings en
GVS&Z 1 kist Patna chitz. (524)

VENDUTIE

Op Vrijdag, den 3den Februarij 1860,
voor een Huis op PINTOE KETJIEL, voor rekening van den boedel van wijlen den Chinees **TAN SOAN**, door
JOHN PRYCE & C°.,
à 4% en 6% Vendu-Salaris,
van diverse
MANUFACTUREN,
SAMARANG- EN SOERABAIJA BATIEKS,
SARONGS EN KAIN PANDJANGS,
Graslinnen, rood Katoen,
Chinesche
ZIJDE & SATIJN
in verschillende soorten,
ZIJDE FLUWEEL,
verder van
Koe- en Buffelhuiden, Glazen ook Kasten, Ledikanten,
en diverse MEUBELEN, enz. enz. (294)

Hout-Vendutie

op Maandag, den 6den Februarij 1860,
op het **Heemradenplein,**
door
(340) JOHN PRYCE & Co.

VENDUTIE

Dingsdag den 7den Februarij,
voor het
PAKHUIS
van den Chinees Lie Aboen,
door **J. Speet,**
van de op de veiling van den **27sten Januarij jl** onverkocht gebleven
BALKEN, PLANKEN,
LATTEN, DAKRIBBEN PALK,
EENIG MEUBILAIR en het geen verder te voorschijn zal worden gebragt. (347)

Op de Vendutie
van den 7den Februarij bij
LIE ABOEN,
zal nog worden verkocht:
Een compleet en welluidend
GAMELANG-SPEL.
(348) J. SPEET.

VENDUTIE

op Dingsdag, den 7den Februarij 1860,
voor het Commissiehuis van
CASSALETTE & CO.,
van
DIVERSE LIJNWADEN,
als:
GCA. 225. 245. 253/4. 262. 270. 272/3. 275.
9 kisten ex *Sumatra*
GC. 1 en 7, **2 kn.** ex *Graaf Dirk III*
GB. 51. 57. 59/61. 63. 69. 71.
H. **8 kisten** ex *Graaf Dirk III.*
} 5/4 en 6/4 witte en ruwe Calicots.
GHS. **20 bn. 6/4 ruwe Shirtings.**
Verder:
COGNAC in kisten van 1 dozijn, BARSAC, HAUT SAUTERNE, MUSCAATWIJN, HOLL. LIKEUREN,
en
Laken, Tricot, Borduurwol, Dameskleeden, eenige paren Chinesche Mandarijnbeeldjes, Chin. Cassettes en Laadjes, benevens eene kist **fijn Fransch Speelgoed,**
en fraaije
FRANSCHE SPIEGELS
van diverse afmetingen, enz. enz. (349)

Belangrijke Verkoop van Zilverwerken.

Aanstaande Maandag den 6den dezer,

zal door den Commissionnair

J. SPEET,

publiek aan de hoogstbiedende worden verkocht:

ruim 1500 reaal GEWERKT ZILVER,

meest alles groote Hollandsche *en* Engelsche *keur.*

Bestaande in:

Zilveren dubbelde GROENTE-SCHOTELS.
" SCHOTELS, om het eten warm in te houden.
" BROODMANDEN.
" THEE- en PRESENTEER-BLADEN.
" OLIE- en AZIJN-STELLEN, met geslepene kristallen flesschen.
" BANKET-TROMMELS.
" INKTKOKERS.
" THEE-SERVIEZEN.
" SUIKER-POTTEN.
" BOTER-POTTEN, om de Boter met ijs te kunnen verkoelen.
" LEPELS en VORKEN en SOEP-LEPELS.
" TRANCHEER-MESSEN en VORKEN.
" SUIKER-STROOIJERS en BEKERS.
" PRACHTIGE ZILVEREN PRIJS-BEKERS, allerkeurigst met gedreven ***zilveren Beeldwerk*** versierd en ***zwaar verguld*** van binnen.

Een dezer ***Bekers*** stelt voor het oogenblik dat het WINNENDE PAARD ***binnenkomt*** en de anderen ***de Rustplaatst*** van eene groote JAGTPARTIJ.

Deze Bekers zijn gemaakt door **Hunt & Roskell** te Londen, beroemd door het vervaardigen van de meeste PRIJS-BEKERS voor de Derby's, Epsom en andere voorname Races. (336)

VENDUTIE

Woensdag, 8 Februarij 1860,

Wegens vertrek,

voor het Woonhuis van den WelEdGestr. Heer

DE ROCHEMONT,

op **Meester Cornelis**, door

VAN SLOOLEN, MORGAN & Co.,

van eenen netten

INBOEDEL,

bestaande uit:

Spiegels en Schilderijen,

HANG- EN TAFELLAMPEN,
Stoelen, Canapés, Kasten, Tafels, Ledikanten,
PORCELEIN- GLAS EN AARDEWERK,

Matten, Martevanen,

PAARDEN, RIJTUIGEN,

Tuigen, etc.

(325)

Bij den Ondergeteekende is pas in **Commissie** ***Ontvangen:***

Een Faktuur

CONFITUREN, GELEIJEN

en Geconserveerde

VRUCHTEN

in

Blik en in Potten, van Superieure qualiteit, onlangs aangebragt van ***Australie.***

(339) J. SPEET.

VENDUTIE

Maandag, den 6den Februarij,

voor het Commissiehuis van

J. SPEET,

tegen 4 en 6% Vendusalaris, van

60 Balen Hollandsche

COENIEZAKKEN,

een Faktuur ***Borduurwerken***, diverse ***Lijnwaden, Fluweel, Lakens, Manilla Sigaren, Salade Olie***, en eene menigte andere Artikelen, alsmede een ligt

HANDWAGENTJE

voor ***een*** of ***twee*** paarden met Engelsche Veeren en Assen. **Twee NIEUWE BENDIES**, enz.

(337)

OP DE VENDUTIE

van Maandag den 6 dezer,

zal voor het Commissie-huis van

J. SPEET,

worden verkocht:

EEN BENDIE, PAARDEN

en eenige Goederen, nagelaten door wijlen den Heer **BOS**, gezagvoerder van de Stoomboot *Tjiearum.* (338)

OP DE VENDUTIE

van Maandag den 6den Februarij,

voor het Commissiehuis van

J. SPEET,

zal worden verkocht:

No. I.

Het veertien Twee en Dertigste gedeelte in Een stuk ***Tuin*** en ***Grasland***, waarvan de ***Huizen*** niet tot den grond behooren, gelegen op **Kramat**, in het 20ste deel van Blok L. No. 154 gedeelte *a.* verponding Nummer 6018;

No. II.

Het veertien Twee en Dertigste gedeelte in Een ***Erf*** bebouwd met een ***Steenen woonhuis*** en do. Blokken Bijgebouwen, met pannen gedekt, gelegen op **Kramat**, in het 20ste deel Blok L. No. 154 *b.* verponding No. 8761.

No. III.

Het veertien Twee en Dertigste gedeelte in Een ***Erf*** bebouwd met een ***Steenen woonhuis*** en do. Blokken Bijgebouwen, alles met pannen gedekt gelegen op **Kramat**, in het 20ste deel van Blok L., Nummer der verponding 8762. (318)

ROBBOYVEAULAFFECTEUR,

met bijbehoorend Recept voor het gebruik, in het Hollandsch,

per dozijn. . . . . ***f* 48.—**

VIN DE QUINIUM,

per dozijn. . . . . ***f* 48.—**

SULPHAS QUININI,

per flacon, inhoudende een ons Med. Gewigt. *f* 8.—

(289) Bij L. PLATON & Co.

Bij de Ondergeteekenden is op nieuw ontvangen:

100 ps. HAMMEN

en

50 ps. ROOKVLEESCH,

van puike kwaliteit.

PLUMPUDDING,

in heele en halve flesschen.

CHAMPAGNE,

Veuve Cliquot en andere gerenommeerde merken.

Grisseesche LEKSTEENEN.

(286) VAN WALCHREN EN Co.

HOUT-VENDUTIE

op Woensdag, 8 Februarij 1860,

op het Heemradenplein,

door

CASSALETTE & Co.,

van

BALKEN, DOLKEN,

Kromhouten, Ribben, Planken

en

Chinesche Doodkistplanken, (335)

VERKOOP VAN EEN SCHIP.

Op een nader te bepalen dag, zal te **Soerabaija** worden verkocht:

Het **Ned. Ind. Brikschip**

„HENRIETTE";

gebouwd in 1857 ladende plus minus **4500** picols (**123** gemeten Lasten) nieuw gekoperd in December ll. met 30 en 28 once metaal, Kopervast en voorzien van een volledigen **Inventaris.**

Nadere information bij

de Agenten

(319) SCHIMMELPENNINCK & Co.

VENDUTIE

op Vrijdag den 10den Februarij, a. s., zullen de ondergeteekenden VENDUTIE houden ten huize van *Mevr., de Wed.,* **van Citters,** te *Tana-Abang.*

bestaande uit:

divers **MEUBILAIR**, zooals mahonie-houten, en andere Kasten, verscheidene Eetkasten met rotting- en koperdraad, Stoelen, Tafels, houten en ijzeren **Ledikanten**, een Eettafel voor 24 personen, Amerikaansche Balken, Tafelen en Matten.

voorts:

Lampen, Spiegels, Schilderijen, eene groote hoeveelheid Japansche Martevanen, zeer fraaije **Bloemen** Keuken gereedschap, Badkuipen. enz., enz., eene **IJskist**, een IJs Machine.

voorts:

een fransch porcelein eetservies,

voor 18 *personen,*

Desert- als andere Serviezen,

Zilveren Lepels & Vorken,

Zilveren Theepot, Koffij- en Melkkan, enz., enz.

mitsgaders:

3 span WAGENPAARDEN,

eene ***Koets-Coupé***, een ***Palanquin, Tuig***, enz., enz.

(350) ABEELEN, DENNISON & Co.

Eene tweede bezending

N I E U W E

HARING,

bij

(287) VAN WALCHREN & Co.

S. W. VAN HOGEZAND Jr.

Stadhuisplein.

Ontvangen per het Schip **HENDRINA:**

50 Kisten echte Manderijn

GEMBER,

waarvan de kisten gemerkt zijn **Hendrina.** (288

Theâtre Français de Batavia.

Avec la permission de M. le Resident.

VENDREDI, 3 Février 1860.

1me représentation du 4me mois de l'abonnement.

LA PART DU DIABLE.

Opéra-comique en 3 actes.

LUNDI, 6 Février 1860.

Relâche.

Pour les répétitions de *Marie de Rudenz*, Grand Opéra.

VENDREDI, 10 Février 1860.

Au bénéfice de Mr. et Mad. GUILLE.

1e. représentation de

MARIE DE RUDENZ.

Grand-Opéra en 4 Actes et 6 Tableaux.

Le Directeur Gérant,
VAN KINSBERGEN.
(384)

SPAARBANK.

Zitdagen 3 & 17 Februarij.
(312).

WISSELS OP HOLLAND,

bij
B. KOPERSMIT EN Co.
(280)

WISSELS OP AMSTEDAM

bij
De Oost Indische Maatschappij
van
ADMINISTRATIE EN LIJFRENTE
(Kantoor Batavia).

G. SUERMONDT *Administrateur.*
P. A. VAN BERESTEIJN *Adm. Ad interim.*
(315)

Pas Ontvangen:
Een factuur

MESSEN EN SCHAREN,

uit de beroemde Fabriek van BASTET, als:
Tafel-, Dessert-, Trancheer-, Wild-, groote Voorsnij-, Penne-, Tornt- en Scheermessen,
waaronder:
KLINKERS of ANKERS en dito vermengd met Zilver.

QUADRUPLE STROPS,
COUTEAU SECAILLE, IDEM CATALAN.
MESSEN-SCHERPERS, AANZET-STALEN.
Nagel-, Zak-, Borduur-, Papier-, Lamp- en Vrouwen-Scharen.
SECATEURS, NAGEL-VIJLTJES,
Cassette met Tand instrumenten, Schotsche Lucifers étuis.

KOGELSLEUTELRINGEN.

(305)
GEBRS. BEIJNON.

In commissie ontvangen:
Dagelijks te bezigtigen,
Eene bijzonder fraaije en met zorg verzamelde collectie
MOLUKSCHE SCHELPEN EN HOORNS,
WAARONDER
PRACHTIGE
EXEMPLAREN,
van de Papier Nautilus, de Oranje Admiraal, de Wenteltrap,
en velen andere zeldzame soorten, **twee en twintig dozen**, zeer geschikt ter verzending voor een **Museum in Europa.**
(303)
H. M. VAN DORP.

MARMEREN

PLINTEN, BLADEN EN VLOERSTEENEN
in alle dimensiën, steeds verkrijgbaar bij
HAAGER EN SCHUURMAN.
BATAVIA, 28 Januarij 1860. (297)

TOKO RIJSWIJK.

Per *laatste schepen* heeft de ondergeteekende wederom ontvangen:
een zeer rijk factuur Fransche
HANG- EN MODERATEUR LAMPEN,
met een, zes, negen, twaalf en vijftien lichten.

IDEM TAFELLAMPEN,

met keurige kappen.
Engelsche Hang- en Tafellampen, waarlooze Stolpen en Ballons.
Prachtig Fransch

SPEELGOED,

waaronder rijkgekleede en ongekleede groote Poppen.
PLEETWERK, REISPENDULES, WEKKERS, ETAGÈRE-VOORWERPEN, PRESENTGLAZEN EN KOPPEN.

CARABINES FLOBERT,

groot Caliber,

KINDER-WAGENTJES
EN

MÉCANIQUEPAARDEN.

voorts:

Provisiën,

waaronder ook **exquise leverworst**, dranken in soorten, **Offley's portwijn** op ½ fl., **valkbier**, hier afgetapt à *f* 6.— pr. dz., alles voor goede kwaliteit gegarandeerd.
(316)
J. C. SAIJERS.

Weder ontvangen:
een factuur

HOROLOGIEN,

waaronder prachtig geëmailleerde en met **Juweelen** bezette

DAMES HOROLOGIEN,

Gouden en Zilveren vergulde **Savonet Horologien**, Gouden **Chronometers;**
verder fraaije
HOROLOGIE-KETTINGEN,
voor *Dames*, ***Vestkettingen***, enz.
(296)
JOHN PRYCE EN Co.

W. J. OLLAND,

Instrumentmaker op Noordwyk,
heeft wederom ontvangen:
GROOTE KOPEREN WEEGSCHALEN
met
Balansen en Standaards,
ingerigt voor huishoudelijk gebruik en fabrieken,

KOPEREN GELDSCHALEN,

Diamant en Vergiftschalen
met fijne Balansen.
Geijkt Nederlandsch Gewigt, (Ned. pond met onderdeelen)
in nette doos.
Alles uit het atelier van den Academischen instrumentmaker
H. OLLAND, te *Utrecht*. (342)

Pas Ontvangen:
Superieur

JAGT-KRUID.

van de **Kames & Company,**
bij
(307)
VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.

Ontvangen:

PIANINO'S

van **DE RUITER** te ***Breda***,
en van
BECKERSHOFF TE DUSSELDORP,
voor dit klimaat vervaardigd, billijk van prijs.
(344)
H. M. VAN DORP.

Bij den Ondergeteekende voorhanden:
Zeer elegante en soliede bewerkte

FRANSCHE MEUBELS

van massief mahoniehout,
bestaande in:

AMEUBLEMENTEN VOOR SALON

bekleed met Velours d'Utrecht en met maroquin leder,

TAFELS

voor **Salon** en **Canapé's** voor dito.

Boeken- en Kleederkasten,

waaronder met Spiegeldeuren.
BUREAUX, SECRETAIRES EN FAUTEUILS,
met fluweel en leder bekleed.
Voorts:
Zeer fraaije

IJZEREN LEDIKANTEN,

met vergulde knoppen, enz.. voor een en twee personen en kinderen.

Steeds zijn bij hem voorhanden, alle soorten van **MEUBELS**, hier gemaakt, **allen sterk en goed gepolitoerd.**

De Ondergeteekende maakt tevens de personen buiten de hoofdplaats opmerkzaam, dat als zij meubels verlangen in zijne fabriek gemaakt, zij dan best zullen doen, zich aan hem en niet aan de kooplieden in de stad te wenden, die gemakkelijkheidshalve deze bestellingen aan de Chinezen opdragen, en die dan Meubels van slecht hout en slechte bewerking afleveren, welke onder de naam van den Ondergeteekende afgescheept worden.
(314)
J. H. C. MUNDER.

ONTVANGEN:
bij A. PONS.
een prachtig factuur

MODE ARTIKELEN.

Jouvem Handschoenen.
(343)

Zilveren KINDERBEKERS,
„ **Kinderrammelaars,**
„ **Kinder-Couverten** in étui,
keurig geschikt voor geschenken.
Ontvangen bij
(341)
W. J. OLLAND,
op Noordwijk.

***f.* 40000 tot *f* 50000 of minder**
benoodigd zijnde voor reparatie en ander kosten, ten behoeve van het Nederl. Barkschip
Agatha en Maria,
gevoerd door Kapitein ***W. B. van Zijp,*** zoo worden gegadigden uitgenoodigd, vóór of op 10 Februarij 1860 inschrijvings billetten op Wissels van den Kapitein op zijne Reeders te *Amsterdam*, in te zenden ten kantore van den Notaris HUET te Soerabaija.
Bij gebreke van inschrijvingsbilletten op Wissels, zal den 11den Februarij 1860 ten zelfden kantore om 10 ure des morgens ingeschreven kunnen worden voor de benoodigde gelden bij wijze van Bodemerij en zal den 13den Bodemerij gegeven worden door den Kapitein, aan den voordeeligsten geldleener op schip en toebehooren en des noods op de Lading, ten overstaan van den Notaris voornoemd, bij wien tevens informatiën te bekomen zijn.
(345)

In de betrekking, tot het maken van **Bouw- en Werktuig-kundige Teekeningen**, is

Voorzien.

(273)

Jhr. ***J. C. Reijnst*** naar Nederland vertrekkende, heeft tot zijne gemagtigden benoemd de Firma ***Reijnst & Vinju.***
Een ieder die wat van hem te vorderen heeft, wordt verzocht *bij hem* betaling te ontvangen voor den 15den Februarij. (333)

De ondergeteekende zich niet verantwoordelijk willende stellen voor de schulden, die zijne vrouw aan deze of geene mogt maken, verzoekt een ieder, wien zulks mogt aangaan, haar geen crediet te geven.

J. B. HAUBER.

MADIOEN, 24 Januarij 1860. (332)

EEN HOLLANDER,

gehuwd, ruim dertig jaren en aan goede familie, sedert 13 jaren bij het **fabriekaat van suiker** werkzaam, daarmede volledig bekend, zoomede de aanplant van **suikerriet, machineriën** en alle werkzaamheden bij eene dusdanige onderneming voorkomende, zag zich gaarne geplaatst als ADMINISTRATEUR of DIRECTEUR bij eene dergelijke onderneming. Nadere informatiën omtrent kennis en gedrag zullen opaanvraag verstrekt worden.

Brieven ***franco*** letters **P. K.** te ***Tagal.*** (331)

Bij Besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië dato 3 November 1859, No. 22, zijn aan mijnen Zoon **Hendrik, Anton, Govert Saffinger,** brieven van meerderjarig verklaring verleend.

Wed. SAFFINGER, geb. *van den Heuvell.*

SOLO, 23 Januarij 1860. (293)

Wordt gevraagd:

EENE

Europesche Kindermeid,

om met eene *familie* naar **Nederland** te gaan.

Adres:

(291) LANGE & Co.

EENE COUVERNANTE,

van de Protestantsche Godsdienst de ***Engelsche, Fransche*** en ***Hollandsche*** talen grondig kunnende Onderwijzen, zag zich gaarne **GEPLAATST** bij eene *familie*, of wel bij een **INSTITUUT.**

Adres: franco onder letter H. (*Java-Bode.*) (271)

TE KOOP

26 Koebeesten,

waaronder **melkgevende** en **bezette.** Informatiën te *Buitenzorg* bij

(269) F. F. HAMELBERG.

TE KOOP:

Eene fraaije Verzameling

van

DAIJAKSCHE EN CHINEESCHE WAPENEN

en

KLEEDINGSTUKKEN,

een 30tal Houtsoorten, Rhenocero's Koppen, Koppen van Tijgers, Bantings en Krokodillen,

HERTEN- en BANTINGS-HOORNEN,

etc., etc.

Te bezigtigen bij den boekhandelaar

(242) H. M. VAN DORP.

TE HUUR

Het

HUIS,

Op *Tana-Abang*, vroeger bewoond door mevr. de wed. **HAAN**, met primo Februarij te aanvaarden.

Te bevragen bij den Heer

(270) J. C. PEREIRA, te *Buitenzorg.*

TE HUUR **Een Huis** in de Berendrechtslaan. Te bevragen bij

(277) J. BOSHOUWER.

Per Mail ontvangen:

ARRANGEMENTS POUR LE PIANO

de l' Opéra: Le pardon de Ploërmel, savoir:

Le Carpentier, 185e. et 186e. *Bagatelle*, à *f* 2.50

Rosellen, *Fantaisie sur cet opéra*, » 3.—

Beyer, *Bouquet*, *Polka* sur le pardon de Ploërmel » 1.50

POUR LE VIOLON AVEC ACCOMP. DE PIANO:

Herman, *Morceau de salon sur le pardon de* Ploërmel *f* 5.—

Op nieuw ontvangen:

Lefébure-Wely, Les Cloches du Monastère *f* 1.50.

(279) H. M. VAN DORP

MACHINERIEN.

De Ondergeteekenden, Agenten van de Heeren GEORGE BUCHANAN & Co.,

Ingenieur te ***Londen***, geven hiermede kennis aan **Suikerfabriekanten** en anderen, dat zij voortgaan met het invoeren van

Stoom-Suiker-Machineriën

van het beste maaksel en de nieuwste Constructie. De prijzen, tegen welke zij zulke **Machinerien** kunnen leveren, alsmede die, van diverse andere bewerkingen van **IJzer** zullen zeer matig worden bevonden, bijzonderheden waar omtrent op verzoek zullen worden medegedeeld.

Zij bieden te koop aan:

IJzeren Suikerpannen van verschillende dimensiën.

DIVERSE WAARLOOZE STUKKEN, geschikt voor Watermolens van *Lowmoor.*

IJZERWERKEN voor een compleet waterwiel met verbindingsstukken.

Eenige Perspompen.

Meters voor ***Waterketels*** en ***Vacuum pannen,*** enz. enz.

Voor nadere bijzonderheden betreffende de prijzen als anderzins, gelieve men zich te vervoegen tot

(324) PITCAIRN, SYME & Co.

LIVERPOOL & LONDON FIRE INSURANCE Comp.

KAPITAAL groot £ 2.000.000 Sterling.

De Ondergeteekenden, benoemd zijnde tot Agenten op ***Java*** van bovengenoemde Maatschappij, deelen bij deze mede, dat zij bereid zijn, om **Polissen van Assurantie** op de meest voordeelige voorwaarden te verleenen op ***Pakhuizen, Goederen en Woonhuizen met het Ameublement,*** gelegen in de hoofdsteden of nabijheid derzelven, alsmede op ***Thee-, Koffij- en Suiker-Etablissementen op Java.***

De premiën van Assurantie zijn zoo laag mogelijk gesteld, en wanneer klagten mogten voorkomen, die vereffend moeten worden, zal de uiterste billijkheid worden in acht genomen.

(322) PITCAIRN, SYME & Co.

ROYAL INSURANCE Comp.

of Liverpool.

KAPITAAL groot £ 2.000.000 Sterling.

De Ondergeteekenden, Agenten van bovengemelde Maatschappij, gaan steeds voort met op de voordeeligste voorwaarden, verzekeringen te sluiten tegen brandschade

op Pakhuizen, Goederen en Woonhuizen met het Ameublement,

gelegen in de hoofdsteden of in de nabuurschap derzelven, alsook op **Woonhuizen, Thee-, Koffij- en Suiker-Etablissementen** op Java.

De premiën van Assurantie zijn zoo laag mogelijk gesteld, en wanneer klagten mogten voorkomen, die vereffend moeten worden, zal de uiterste billijkheid worden in acht genomen.

(323) PITCAIRN, SYME EN Co.

HOLLOWAY'S PILLEN EN ZALF.

Nooit is een geneesmiddel in het eiland Java ingevoerd, zoo populair geworden als deze Pillen. Dezelve hebben reeds alle andere medicynen, voor alle ziekten het meest heerschende in dit eiland, verdrongen. Voor galkoortsen, maagongesteldheden, ontlasting, aambeyen en alle ongeregeldheden in het slijmerige vlies der ingewanden, worden dezelve hoogst kraohtdadig bevonden. Door het gebruik der Pillen verdwynt de koorts, de gal herkrygt derzelver geregelde koers, en de maag hare veerkracht; de ontsteking der ingewanden houdt op, en eetlust, sterkte en opgeruimdheid komen terug. De Zalf werkt even zoo vermogend als deze Pillen. Klieraghtige gezwellen, zweren, etterbuilen, jicht enz. wyken voor dezelve zoo spoedig, dat men gelooft onder den invloed te zijn van een buitengewoon toovermiddel.

De prijzen dezer Zalf en Pillen zijn als volgt:

Doosjes Pillen à *f* 1. — 3. — 5. —

Potjes Zalf à *f* 4. — *f* 5.— *f* 5.—

Te Batavia	bij	S. B. van Kleeff & Co.
» Banjoemaas	»	M. S. Cheriman.
» Poerworedjo	»	F. Neumann.
» Soeracarta	»	W. Veldman.
» Djocjocarta	»	Buijn & Co.
» Salatiga	»	F. Kruthoffer.
» Tagal	»	Wed. Dort.
» Cheribon	»	W. Gallstan.
» Cheribon	»	M. Blok,
» Samarang	»	H. L. de Lyon, de Groot, Kolff & Co. en bij

de hoofdagenten Soesman & Co. (283)

Boekhandel Lange & Co.

Voorhanden:

FIGURATIVE SCHETS

van het Rijk van

BANDJERMASSING,

(292) **prijs *f* 1.—**

H. M. VAN DORP, Boekhandelaar *te Batavia*

heeft ontvangen:

DE DAGERAAD, dl. 1—7, geb. in $1/2$ leder bd. *f* 75,—

ST. SIMON, Mémoires, 13 vol. . . . . » 25,—

MÉZIÈRES, Een geneesmiddel tegen de Armoede » 1,50

ZSCHOKKE, Jezus Christus in zijn persoon en werk. In heel linnen band . . . . » 4,—

(278)

De ondergeteekenden passagiers van het Ned. schip ***Ida Elisabeth,*** kapt. **C. Kramers**, brengen op deze wijze hun opregten dank aan den Gezagvoerder en zijne Echtgenoote voor de gulle en hartelijke behandeling, die zij gedurende de reis van Nederland hebben genoten.

Zij bevelen ieder, die eene aangename zeereis willen maken dit schip met zijn gezagvoerder ten zeerste aan.

F. H. VAN HENGEL.
F. G. VAN DELDEN.
P. A. MATTHES.
P. J. VONCK ROBBERTS.
C. A. WHITTON.
J. L. S. WHITTON

BATAVIA den 28 *Januarij* 1860. (299)

Die iets te vorderen heeft van wijlen den welEdelGeboren Heer ***Daniel, Cornelis, Helvetius van Riemsdijk,*** gelieve zich binnen den tijd van twee maanden aan te melden bij

den Testamentairen Executeur,

T. AMENT.

BATAVIA. 28 *Januarij*, 1860. (275.)

Debiteuren en Crediteuren in den boedel van wijlen den Heer *J. C. W. Stadermann,* in leven 2de Luitenant der Infanterie, worden verzocht binnen drie maanden betaling en aangifte te doen, aan de kommissarissen in den boedel.

VAN LITH, 1e *Luit.*
GROESBEEK, 2e *Luit.*

MAKASSAR, den 12den Januarij 1860. (328)

VERTREKKENDE PERSONEN.

J P C van der Mark naar Nederland. (274)

Mevr . de Wed. *Nelis* en de heer *Simons* en familie naar Nederland, gemagtigden de heeren *J. W. Tierbach en J. W. Stammler.* (285)

STOOMGELEGENHEID

Naar ***Soerabaija, Makassar, Timor Koepang, Delhi*** en de ***Molukkos.***

24 uren na aankomst der verwacht worden de ***Landmail.***

Naar ***Muntok, Riouw,*** en ***Singapore.***

Op den ***8sten*** Februarij.

Naar ***Pontianak*** en ***Singkawang.***

Op omstreeks den ***8sten*** Februarij.

Nadere inlichtingen bij

(301) W. CORES DE VRIES.

GELEGENHEDEN NAAR NEDERLAND

met schepen der Heeren

A. VAN HOBOKEN & ZONEN.

Aanwezig in Indië:

ROTTERDAM, Kapt. Poort } vertrekkende van Batavia
CORTGENE, » Dunlop } omstreeks medio Februarij,
TWEE ANTHONIJS, Kapt. van Rijn van Alkemade, tegen medio Maart,
De ZEPHIR, Kapt. de Vries, vertrek nog onbepaald.

nog worden verwacht:

De TRITON, Kapt. Adriaans, } welke volgens de laatste berigten uit Ho
» JASON, » van Buren, } land vertrokken waren.
» MEDEA, Kapt. Lourens, }

Aan boord van elk dezer schepen bevinden zich een geëxamineerd GENEESHEER en eene melkgevende Hollandsche Koe.

Adres bij REYNST & VINJU, te Batavia.

(320) » » ANEMAET & Co., te Soerabaija.

NAAR SAMARANG

wordt met het Ned. Schip

HUIJDECOPER,

Kapt. C. J. N. BLOK, en naar **Samarang** en **Soerabaija**, met het Ned. Schip **SCHOON VERBOND,** Kapt. D. R. BORCHERS, **Vracht en Passage** aangeboden, zullende beide bodems in het laatst dezer week zeilen.

Adres bij

de Agenten,

(326) DUMMLER & Co.

EERSTE BIJVOEGSEL

behoorende bij den

JAVA-BODE,

van Woensdag, 1 Februarij 1860, N°. 9.

EXTRACT uit het Register der besluiten van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indie.
Buitenzorg, den 24sten Januarij 1860. (No. 26.)

(Staatsblad n°. 11.)

Gelet op het besluit van heden no. 25;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Onder de nadere goedkeuring des Konings, te bepalen, dat, met intrekking der betrekking van algemeenen ontvanger te Riouw, voortaan in de residentie Riouw zal worden aangesteld een secretaris, aan wien, afgescheiden van zijn eigentlijken werkkring in de administratie van 's lands kas, tevens worden opgedragen de functien van vendumeester aldaar, en zulks onder genot van eene bezoldiging van *f* 400 (vier honderd gulden) 's maands en verder daaruit voortvloeijende geldelijke voordeelen:

Ten tweede: enz.

Afschrift, enz.

Ter ordonnancie van den Gouverneur-Generaal.

De Algemeene Secretaris,

A. LOUDON.

Civiel Departement.

Ontslagen:

Op zijn verzoek, eervol, uit 's lands dienst, met behoud van regt op pensioen, de algemeene ontvanger en pakhuismeester te Riouw met rang van adsistent-resident, J. H. Walbeehm.

Eervol, wegens ziekte, uit zijne betrekking, de administrateur der steenkolenmijn Oranje Nassau te Pengaron (residentie Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo) F. B. G. W. Jansen.

Benoemd:

Tot secretaris, tevens vendumeester van de residentie Riouw, W. Humme jr., laatstelijk eerste kommies bij de directie der middelen en domeinen, onlangs van verlof uit Nederland terug gekomen.

Tot secretaris der residentie Menado, tevens vendumeester aldaar, de kommies op het residentiekantoor te Rembang M. H, Beekveld.

Tot advocaat en procureur bij den raad van justitie te Soerabaija, mr. M. van den Heuvell.

Goedgekeurd:

Dat aan den ingenieur der derde klasse bij het mijnwezen in Nederlandsch-Indie, S. Schreuder voorloopig is opgedragen de waarneming der betrekking van administrateur der steenkolenmijn Oranje Nassau te Pengaron (residentie Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo).

Militair Departement.

Ontslagen:

Eervol, wegens ziekte, uit zijne betrekking van adjudant bij het 9de bataillon, de eerste luitenant der infanterie H. C Bruggeman.

Benoemd:

Tot adjudant bij het 9de bataillon, de tweede luitenant J. J. W. E. Verstege, van het corps.

Bevorderd:

BIJ DE MILITAIRE ADMINISTRATIE.

Tot onder-intendant der eerste klasse in de derde militaire afdeeling op Java, de onder-intendant der tweede klasse G. P. W. Boers.

Tot onder-intendanten der tweede klasse, de eerste luitenant kwartiermeester H. Kaula en de adjunct-indendanten K. L. F. Scharten en J. H. Mulder.

Tot kapiteins kwartiermeester, de eerste luitenants kwartiermeester P. Doorn en J. J. Spiekerman van Weezelenburg.

Tot adjunct-intendant, de adspirant intendant B. G. W. Wilkens.

Tot eerste luitenants kwartiermeester, de adspirant intendanten F. F. Timmermans, J. H. W. Roebij, W. J. Liefveld en jhr. P. F. Coenen, en de tweede luitenants kwartiermeester H. de Haas, H. A. L. van Kessel, D. Boer, H. W. C. Brederode, G. H. Bosman en C. A. Oosthout.

ADVERTENTIEN.

VENDUTIEN.

Op Donderdag, den 2 Februarij, voor het woonhuis van den heer Vermandel, Beerendrechtslaan, door van Slooten, Morgan & Co.

en

Tegen 4 pCt. vendusalaris, voor het commissiehuis van van Slooten, Morgan & Co.

Op Vrijdag, den 3 Februarij van den boedel van wijlen den chinees Tan Soan, op Pintoe Ketjil, door John Pryce & Co.

Op Zaturdag, den 4 Februarij, in het locaal der beurs.

Op Maandag, den 6 Februarij, voor het commissiehuis van J. Speet.

en

Op het Heemradenplein, door John Pryce & Co.

Op Dingsdag, den 7 Februarij, voor rekening des boedels van wijlen Lie Aboen, op Passer Pisang, door J. Speet.

en

Voor het commissiehuis van Cassalette & Co.

Op Woensdag, den 8 Februarij, voor het woonhuis van Kapitein de Rochemont, op Meester-Cornelis, door van Slooten, Morgan & Co.

en

Op het Heemradenplein, door Cassalette & Co.

's Avonds in de Harmonie boekenvendutie door G. Kolff & Co.

Oproeping van Crediteuren.

In de Javasche Courant van den 26 dezer worden opgeroepen de debiteuren en crediteuren in de navolgende boedels:

Door G. F. Enger te Djocdjocarta, van wijlen den heer C. F. Enger.

Door de Weeskamer te Samarang, van wijlen Ernst Moldt, in leven 2den stuurman aan boord van het Ned. schip Borneo, en Jean Baptiste Payeur, gegageerd soldaat.

Door de Boedelkamer te Soerabaija, van wijlen den arabier Sech Salim bin Umbarak Oebaijit.

Door den Testamentairen Executeur te Batavia, van wijlen den weledel geb. heer Daniel Cornelis Helvetius van Riemsdijk.

Door den Executeur Testamentair te Batavia, van wijlen den heer J. Bos.

Aangekomen Vreemdelingen

van den 27 tot en met den 31 Januarij 1860.

HOTEL DER NEDERLANDEN. G. M. Hey, van Reede. — Sipke, van Idem. — H. Hidding, van Idem.

HOTEL DES INDES. C. F. Hachstrok, van de Reede. — Neyts, van Singapore. — A. L. Antchinon van Idem. — W. Woodbury, van Idem. — L. Carl, uit Zee terug. — D. J. Sawachaga, van Onrust. — H. D. Came, Binnenland. — C. Heijligers, van Buitenzorg. — A. C. Raven, van de Reede. — W. Mathieu, van Soerabaija. — W. Ebbs, van Kramat. — Haskell, en familie, van Mauritius. — H. Guijot, van Onrust. — O. Vidal, van Londen. — I. T. F. Ermerins, v. de Reede. — J. J. C. Bentheim Reddingius, van Idem. — J. Trip en familie, van Buitenzorg. — Baermayer von Barinkhofen en familie, van Idem. — De Jong, uit het hospitaal.

JAVA HOTEL. H. van Stockum, van de Reede. — C. H. Addicks, van Persie. — H. A. Teijen, van Bangkok.

HOTEL WILLEM II. Verhoef, van Onrust. — Kraak en echtgenoot, van Tangerang.

BESCHOUWINGEN EN OPMERKINGEN over de Staatsaangelegenheden der Nederlandsche Bezittingen in Oost-Indië.

(*Vervolg.*)

De stand der lijfeigenen of slaven in Oost-Indië, die dagelijks afneemt, doordat streng de hand gehouden wordt aan het bestaande verbod tegen den verfoeijelijken menschenhandel, is betrekkelijk gesproken, wel de gelukkigste aller standen der Oost-Indische maatschappij. De slaaf mist wel is waar zijne vrijheid, en uit dit oogpunt beschouwd, zoude men hem als een ongelukkig wezen moeten aanmerken, maar hij kent ook niet de zorgen, moeite en kommer, waarmede de vrije mensch te worstelen heeft, om in de behoeften zijns huisgezins te voorzien en in het zweet zijns aanschijns den soberen kost te verdienen.

Wanneer deze toch alle krachten moet inspannen, om zich in den kring, dien de omstandigheden om hem trekken, maatschappelijk staande te houden, leidt de slaaf een onbezorgd leven en verrigt even zorgeloos het weinig werk, dat op Java van hem gevergd wordt; want nimmer moet men zich voorstellen, dat de taak die men hem oplegt, zijne krachten zou te boven gaan, iets dat men, afgaande op de uitdrukkingen lijfeigene, slaaf, zoo ligtelijk zou kunnen gelooven. Neen in Oost-Indië doet de slaaf, die zoo gelukkig is, een Europeschen meester toe te behooren weinig, zoo weinig zelfs, dat een half dozijn hunner niet zooveel werken, als één dienstbode in Europa. Van dien kant dus hebben zij geen de minste redenen tot klagen, en neemt men hierbij nog in aanmerking, dat zij volgens landswijze ruim en goed gevoed, gehuisvest, zindelijk gekleed, in ziekten en ongemakken zorgvuldig verpleegd en meerendeels als een lid van het huisgezin aangezien worden, dat er strikt gehandhaafd wordende reglementen en bepalingen bestaan tegen mishandeling hunner personen, dan zal men moeten toestemmen, dat zij, ofschoon de vrijheid missende, echter niet als ongelukkig te beschouwen zijn en het alleen aan zich-zelven te wijten hebben, wanneer hunne luiheid, onverschilligheid en koppigheid de meesters noodzaken, den arm der wet in te roepen, om hen tot hunne pligten te brengen.

De slaven, die in de handen der Chinezen en Inlanders vallen, en lieden dier natien tot meesters hebben, kunnen niet zoo gelukkig worden geacht, ofschoon velen, zoo niet de meesten hunner, dezelfde middelen bezitten, soms nog ruimer dan de Europeanen, om hunne lijfeigenen goed en rijkelijk te voeden en te kleeden. Zij gaan daarbij echter van een geheel ander beginsel uit. De Europeaan ziet in den slaaf altijd een medemensch, de Aziaat niet. Hij beschouwt hem als een wezen, dat geschapen is om voor hem te werken; hij heeft zijn hoofd betaald en dit is in het oog des Aziaats genoeg, om van hem het hardste en onafgebrokenste werk te mogen vorderen, want zijn geld moet voordeel afwerpen, en werkelijk, indien de wet hen niet voor mishandelinge vrijwaardde, zouden die slaven dubbel beklagenswaardig zijn.

De op Java aanwezige slaven zijn niet van dat eiland oorspronkelijk.

Er bestaat geen voorbeeld, dat ooit een Javaan tot dien stand vernederd is. Allen zijn afkomstig uit andere oorden van den Indischen Archipel, zooals van Bali, Celebes, Flores, Timor enz. en tot dien stand geraakt, hetzij door geboorte, hetzij door krijgsgevangenschap, misdaden, schulden of andere oorzaken, die op die eilanden, volgens de bestaande Hadats, vrije lieden tot dien, in het Indisch maatschappelijk leven verfoeiden staat kunnen doen vervallen.

Het schenken der vrijheid aan de slaven wordt door velen geprezen, door anderen gelaakt. Welken sterken afkeer ik ook voor dezen den mensch drukkenden toestand koester, hoe hartelijk ik wenschte alle menschen vrij en gelukkig te zien, toch moet ik het ronduit bekennen, dat ik het schenken der vrijheid aan de slaven eer schadelijk dan voordeelig voor hen houde, ten zij men hun voortdurend een voldoend maatschappelijk bestaan kan verzekeren. Ongewoon voor zich-zelven te zorgen, dat zij nimmer geleerd hebben, komen zij door het verwerven dier vrijheid in eene hun vreemde wereld, zonder leiding, zonder vooruitzigten, en, gerukt buiten den kring hunner gewoonten en werkzaamheden, leeren zij behoeften kennen, waaromtrent zij vroeger nooit de geringste gedachte gekoesterd hebben. Zij komen dus tot een toestand, waarin zij zich-zelven niet te weten te helpen, worden ligtelijk baloorig en slaan dikwerf tot uitersten over, die hen voor de rust der maatschappij schadelijk doen zijn, terwijl de verachting, die algemeen omtrent hun stand gekoesterd wordt, hun zelfs nog als vrije lieden blijft aankleven en vervolgt. De meeste slaven beschouwen uit dien hoofde de vrijheid niet als eene weldaad, en wordt ze hun geschonken, dan rust op hem, die daartoe overgaat, de verpligting om die maatregelen te treffen, waardoor de vrijgegevene even onbezorgd kan blijven als vroeger. Zonder dat zullen armoede en ellende weldra aan zijn lijden een einde maken, of de wrekende arm der geregtigheid, in het belang der maatschappij, die droevige taak op zich moeten nemen.

Het jaar 1860 nadert, en in dat jaar zullen alle slaven in Oost-Indie door de wet worden vrij verklaard. Mogen die maatregelen dan zoodanig zijn, dat zij nimmer kunnen wenschen tot hun vorigen staat terug te keeren.

Beschouwde ik hierboven den staat van tevredenheid op Java in weinige woorden, thans wil ik meer in het algemeen over dien staat in de overige bezittingen van Nederland in den Indischen-Archipel ook kortelijk gewagen.

In al die bezittingen heerscht thans eene schijnbare rust en de tempel van Janus is schier overal gesloten, doch dit strekt mijns inziens geenszins tot bewijs, dat zij een uitvloeisel is eener algemeene tevredenheid. Uit dien hoofde zeide ik schijnbare rust, want is zij dit zelfs in het oog van de verlichtste en met hun toestand te vreden inlanders, buiten twijfel blijft ons gezag over hen toch eene magtsopdringing, die zij zich door den drang der omstandigheden en den nood gedwongen moeten laten welgevallen, zij beschouwen ons gezag derhalve steeds als een juk, dat zij zich gaarne van den hals zouden willen werpen, indien zij zich daartoe slechts de noodige krachten toekenden. Een inlander weegt en wikt nooit het belang van den staat, het algemeen vermag niets op zijn geest en alleen dat van zich-zelven in het oog houdende, vinden vooral hunne hoofden en priesters even als op Java, in onze gezagsontwikkeling eene fnuiking hunner heerschzucht, willekeur en eigenbelang, die hun de gouden eeuw hunner voorvaderen diep doet betreuren. Hierbij moet nimmer vergeten worden, dat de grootste massa van Zijner Majesteits onderdanen in Indie eene godsdienst belijdt, die ten opzigte van hen, die het Opperwezen op eene ander wijze vereeren dan zij, den felsten haat voorschrijft en voorzeker geen grooter haat bestaat er, dan die uit zulk eene bron vloeit. Geenszins kan die diep te betreuren omstandigheid derhalve medewerken, om die eensgezindheid, die naauwe verstandhouding op den duur te doen blijven bestaan, die alleen voortdurend onze bezittingen eene bron van welvaart voor Nederland kunnen doen zijn. De rust die in Indië heerscht mag geen te vast vertrouwen inboezemen en veel minder nog het bestuur zorgeloos voor de toekomst insluimeren. Het blijft een onmisbaar vereischte, om op alles een wakend oog te houden, en onvoorzigtig zoude het zijn, de van hoogerhand zoo dikwerf en vele opzigten te regt aangeprezen spaarzaamheid in 's lands uitgaven ook tot die middelen uit te strekken, die het gezag in deze oorden moeten handhaven.

Reeds te veel hebben wij door ondervinding geleerd, hoe duur ons die sluimer te staan kan komen, hoe later op plaatsen, waar door te zuinige afbakening onzer moreele en physieke krachten ons gezag verloren was gegaan, duizenden, afgescheiden van de menschenlevens, die het offer daarvan werden, moesten worden uitgegeven, om dat gezag te herstellen, dan dat wij ons die met bloed en geld gekochte lessen niet zouden ten nutte maken en zij ons niet op onze hoede zouden doen zijn. Ook nu beschouw ik de algemeen heerschende rust niet als een bewijs der liefde en gehechtheid der volkeren, die wij regeren, te onswaarts, niet als het gevolg van het besef onzer welmeenende pogingen, om hunne tijdelijke welvaart en aardsch geluk te bevorderen, maar wel als dat van uitputting waartoe hunne krachten gebragt zijn, door den voor hen zoo nadeeligen uitslag der in de laatste veertig jaren op Java, Celebes, Sumatra, Borneo, en in de Molukkos gevoerde oorlogen, immer door hen, onder welk voorwendsel ook, aangevangen en ondernomen, om zich aan het vreemd gezag te onttrekken, en waarin zij op nieuw en herhaaldelijk de Europesche meerderheid hebben leeren kennen en ondervonden. De halstarrigste langdurigste verdediging, baatte hun niet, toch moesten

zij eindelijk voor de meerderheid zwichten. Die geest van verzet onder den zoogenaamden verlichten stand en vooral onder dien der priesters tegen ons, die onbegrensde, als het ware door hunne godsdienst voorgeschreven en ingeblazen zucht naar onafhankelijkheid van ieder Europeesch bestuur, slaapt slechts in deze oogenblikken, om later, misschien onverwacht, gelijk op Sumatra meermalen heeft plaats gevonden, in lichterlaaije vlam uit te breken en door nieuwe oorlogen ons het zoo duur gekocht gezag te betwisten. De kiem daartoe bestaat—ik heb het aangetoond—en Argusoogen blijven derhalve ten allen tijde een noodzakelijk vereischte om te zorgen, dat zij niet eenmaal den bloedigen oogst inzamelen, die immer in hun geest ten onzen koste omwoelt.

Hiermede eindig ik mijne beschouwing over de bevolking en ga in verband tot dat onderwerp over, mijne zienswijze bekend te stellen, omtrent de toestand der nijverheid onder de Javanen en overige inboorlingen van den Indischen archipel.

De nijverheid als volksvermogen, waaraan de staat van landbouw, handel en manufacturen moet worden getoetst, laat in den Indischen archipel, in verhouding tot Europa, nog veel te wenschen over. De inboorlingen van dien archipel bepalen zich zelden tot een bijzonder soort van arbeid. Vreemde hulp tot het opbouwen hunner huizen en den aanmaak van hun huisraad is hun onnoodig.

Daarentegen is de landbouw in Indie, doch inzonderheid op Java zeer uitgebreid, maar uitermate ruw en onvolkomen. Een Indische ploeg kost niet meer dan *een* gulden, en een karbouw om dien te trekken *f* 25. De eigentlijke landbouwer op Java verkeert meestal in een behoeftigen toestand en heeft doorgaans direct of indirect hulp van anderen noodig, om zijn arbeid te kunnen voortzetten, waarvan de chinezen en meer gegoede inlanders partij weten te trekken, door voorschotten op den oogst te geven. Hier mag men de vraag wel stellen, wat de Europesche landbouwer toch wel denken moet van den staat des landbouws op Java, wanneer hij verneemt, dat een landbouwer aldaar tot voortzetting zijner zaken slechts een kapitaal van *f* 36 behoeft en toch geen stap kan voortgaan, zonder voorschotten van anderen, om zaaizaad en gereedschappen te kunnen koopen, terwijl zijne werkzaamheden door het sterven van zijn karbouw of den dood zijner vrouw, die in zijn arbeid moet deelen, zeer belemmerd kan worden.

Inderdaad als men de gebrekkige middelen, waarmede de landbouw in Indie gedreven wordt, in aanmerking neemt, dan valt het te verwonderen, dat die tak van nijverheid in die gewesten de gansche bevolking van voedsel voorziet en overvloedige producten voor den wereldhandel oplevert.— Het welslagen van dien landbouw moet derhalve niet zoo zeer aan het daaraan besteed kapitaal en arbeid, dan wel aan de vruchtbaarheid van den bodem, de warmte van het klimaat en den overvloed van water om den grond te besproeijen, worden toegeschreven. Zonder die milde gaven der natuur zou Indie, indien de landbouw slechts afhankelijk ware van de bijwerking van het kapitaal der inboorlingen, niets anders zijn dan een woestijn. Ik herhaal het, dat de nijverheid onder de bevolking van den Indischen archipel nog voor groote ontwikkeling vatbaar is. Gekneld door de banden van onkunde, behoeftigheid en ongenoegzame veiligheid voor personen en eigendommen, wacht zij slechts op bescha[illegible] en kapitaal, om ruimere vruchten te dragen tot bevordering van eigene welvaart en algemeen welzijn. Java mogt hierop eene kleine uitzondering maken, doch op de overige Nederlandsche bezittingen in Oost-Indie is die stelling van volkomene toepassing.

De eenige tak van nijverheid, waarin de Javaan uitmunt, is de teelt van rijst, mijne belangstelling en arbeidzaamheid daarin zijn onovertreffelijk, mits men hem ongestoord in zijne berekeningen laat voortwerken. Alle andere takken vinden daarentegen bij hem weinig belangstelling en worden slechts in zoo verre behartigd, als zijne behoeften zulks vorderen.

(*Wordt vervolgd.*)

BATAVIA.

Ll. Zaturdag waren twee maleische meisjes in gang Troentje, kampong Noordwijk, met spelen bezig, toen een harer het ongeluk had, in een slokkan te vallen. De andere, die haar wilde helpen, trof hetzelfde ongeluk. Eenige oogenblikken later kwam een politie-oppasser daar voorbij en zag iets op het water drijven. Hij trad naderbij, bemerkte dat het een kind was en trok het uit den slokkan. Na het kind, dat reeds bewusteloos was, weer tot zich-zelf gebragt te hebben, vernam hij, waar het thuis behoorde, en bragt het aldaar. Hierop kwamen eenige buren toeloopen, waaronder ook de ouders van het andere meisje. Onmiddelijk werd er gezocht, men vond het tweede eveneens, maar het was reeds een lijk.

— In ons vorig no. hebben wij uit het *Samarangsche Advertentieblad* een berigt overgenomen, betreffende den overgang van een chinees tot de hervormde gemeente. In dit berigt wordt tevens gezegd, dat er meer vreemde Oosterlingen, waaronder zelfs Armeniers tot *de* christelijke gemeente zouden overgaan. Uit dit berigt hebben eenige leden van het armenische kerkgenootschap de gevolgtrekking gemaakt, dat het *Sam. Adv. Bl.* door zoo iets te schrijven, en wij door het over te nemen, de Armeniers geen christenen zouden noemen. Had de genoemde courant gezegd tot *dit kerkgenootschap* of tot *die gemeente*, dan ware zij duidelijker geweest; maar volgens een redactieberigt in no 4 van dat blad was dit dan toch hare bedoeling, zoodat de armenische mede christenen zich overtuigd kunnen houden, dat hun christendom door niemand betwijfeld wordt, maar ieder hen kent als een der oudst bestaande christelijke gemeenten.

— Van Makassar deelt men ons, dd. 10 Januarij mede: „Gisteren arriveerde alhier Z. M. stoomschip *Phoenix*, slepende het schip, waarop zich de kavalleristen en artilleristen met hunne paarden bevonden, die hier in garnizoen zijn. Een oogenblik later kwam de *Stad Dokkum*, gesleept door de *Java*, aan boord hebbende een gedeelte der expeditionaire troepen, die gedeeltelijk hier in garnizoen behooren."

Batavia. — Ten vervolge op het voorkomende in ons nommer van den 18den Januarij ll.. kunnen wij thans melden, dat de gouvernements schroef-schoener *de Draak* beschikbaar is gesteld tot het repareren van den telegraaf-kabel tusschen Batavia en Singapore. De poging, daartoe met het partikuliere stoomschip *Padang* gedaan, is vruchteloos geweest. De metingen toonden, dat de kabel op 20 mijlen van Batavia gebroken of naderbij zwaar beschadigd moet zijn, waarna hij op dien afstand afgesneden werd, om door meting van die plaats uit de fout benaderd te vinden. Werkelijk bleek het, dat er eene fout nabij Batavia is, maar tevens, dat de kabel ook naar de zijde van Muntok en wel op 148 mijlen of 178 van Batavia gebroken is.

— Eenige te Samarang en Djokjokarta in garnizoen liggende Europesche vreemde militairen hebben onbestemde en onvolkomene plannen tot desertie en muiterij gevormd, welke evenwel bij tijds zijn ontdekt en verijdeld. Zeven der belhamels te Samarang zijn zonder verzet in arrest genomen.

De generaal-majoor, kommandant der 2de militaire afdeeling, heeft zich voorts naar Djokjokarta begeven, om aldaar persoonlijk een plaatselijk onderzoek in te stellen, ten gevolge waarvan dertien der hoofdleiders, waaronder ook hun chef, mede in arrest genomen en naar Samarang getransporteerd zijn.

De noodige maatregelen zijn genomen, om herhalingen van dezen aard te voorkomen.

Palembang. — Gedurende de maand December jl. waren handel en scheepvaart ter hoofdplaats vrij levendig. Uit de binnenlanden werden o. a. aangebragt:

7,393 pikol rijst, 2,088 pikol padi, 7,567 pikol kapas, 297 pikol getah karet, 45 pikol getah pertja en 109 thails stofgoud.

Het debiet aan zout bedroeg 70 koijang $1\frac{1}{2}$ pikol, terwijl aan tolregten ontvangen werden *f* 21, 427,42½.

De gezondheidstoestand was over het algemeen voldoende.

De berigten omtrent het in de Beneden Divisien te veld staande padigewas luiden over het algemeen zeer gunstig. Het is gebleken, dat de New-Orleans katoensoorten in deze residentie de beste resultaten opleveren.

De stand der rivieren was in de beneden-divisien zeer hoog, zoodat zij daar herhaaldelijk buiten hare oevers zijn getreden en eenige doeson's hebben overstroomd.

De gunstige wending, die de zaken in de Lematang Oeloe (boven divisien) vooral in de laatste dagen van December hebben genomen, moet hoofdzakelijk worden toegeschreven aan het sneuvelen van den pangeran Tandjong Sirih, waardoor de opstandelingen hun moedigen en energieken aanvoerder hebben verloren. Ook in de Kikim ging de stand van zaken met groote schreden vooruit. Bijna dagelijks kwamen verschillende personen, die zich in de bosschen hadden schuil gehouden, bij den civielen gezaghebber te Bengamas om zich te onderwerpen, vooral op het voorbeeld van zekeren Massawal van Moearra Tiga [illegible] aanzienlijk [illegible] aanmste hoofden van het verzet in die streken. Het liet zich aanzien, dat ook daar de bevolking binnen kort tot rust en orde zal zijn teruggekeerd.

In de laatste dagen van December hebben ten gevolge van onderlinge twisten en onmin, welke van vroeger dagteekenen, eenige wanordelijkheden in de Ampat Lawang plaats gevonden, zooals brandstichting en roof. De openbare rust bleef echter ongestoord.

Ten vervolge op het voorkomende in ons nommer van 11 Januarij jl., betreffende den aanval van een troep Goemaiers op de doeson Pager Kain en het uittrukken van een detachement militairen tegen deze stroopers, kunnen wij thans melden, dat bedoeld detachement een excursie in de Soengi Kroh heeft gemaakt en daarbij ook de doeson Pager Kain heeft bezocht, zonder evenwel iets van de roovende bende te bespeuren, die waarschijnlijk reeds naar de Goemailanden was teruggekeerd.

In de overige streken dezer residentie was tot den 20sten Januarij niets bijzonders voorgevallen.

Boni. — Per telegraaf, via Soerabaija, zijn berigten ontvangen, loopende tot den 5den Januarij jl.

De stand van zaken is allergunstigst. Gevechten hebben er niet meer plaats gehad. Z. M. stoomschip *Admiraal van Kinsbergen* is de Tjenrana rivier opgestoomd tot Pompanoea.

De blokkade is bij publicatie opgeheven en de troepen keeren terug, zoodra het weder zulks zal toelaten. De generaal van Swieten is welvarende en de gezondheidstoestand der troepen voldoende. In het geheel waren er 45 dooden en 155 zieken. De beide gewonde officieren, de 1ste luitenants A. J. Roijen en Koenen zijn te Soerabaija aangekomen. Datoe Mario is in onderwerping.

De koningin van Boni houdt zich te Sawito op en laat hare rijks-sieraden uitleveren. Deze zullen door Aroe Oedjoeng naar den generaal overgedragen worden, en waren reeds den 5den jl. te Pompanoea op Bonisch grondgebied gebragt, zoodat aan de overgave geen twijfel meer bestond. Aroe Patimpi heeft zich te Sindjai onderworpen. Het rijk Wadje heeft den broeder des konings van Sidenring tot vorst gekozen. (*Jav. Cour.*)

— Aangekomen passagiers per stoomschip *Ambon* van Macassar, Kapt. luit. ter zee Kroef, kapt. Latour, kapt. Keiser, 1 luit. van Bentheim, Hoek, Overdest en echtg. de Joogh, off. v. g. Rosman en fam. Neijs, Mevr. Theen en 5 k., jongeh. Luecker, 2 luit. Asteroth, Krug, Homeijer, Rosemberg.

— Aangekomen passagiers per stoomschip *Java*, Majoor Belle, 1 luit. Bick, van Rooijen, Koenen, Groos, 2 luit. Berkhout, benevens 160 man troepen.

Soerabaija, 26 Januarij. Zoo wij vernemen zijn, zijn gisteren per boot van Samarang aangekomen 38 Zwitsers van het garnizoen te Djokjakarta, die door nog 25 overland zullen gevolgd worden, bestemd om per eerste gelegenheid naar Bandjermassing te vertrekken, ten einde aldaar hunne bekomde straf uit te dienen [illegible] te stellen. (*Soer. Ct.*)

Soerabaija, 26 Januarij. Wij zijn in de gelegenheid gesteld onderstaande proclamatie van den bevelvoerende generaal der Bonische expeditie onzen lezers mede te deelen.

De Luitenant Generaal, kommandant van de Nederlandsche Zee en Landmagt opererende tegen het rijk van Boni (eiland Celebes.)

In aanmerking genomen hebbende, dat het rijk van Boni door de wapenen overwonnen is, en de hoofden en het volk zich aan het Nederlandsche gouvernement hebben onderworpen.

Dat derhalve niet langer behoeft te worden gehandhaafd de blokkade van deszelfs kusten, afgekondigd op den 10 Februarij 1859.

Verklaart de blokkade van de kusten van Boni voor opgeheven en de handel in de golf van Boni voor ieder weder vrij en onbelet.

Gegeven in het Hoofdkwartier te Palakka (rijk van Boni) op den 1 Januarij 1860.

De Luitenant Generaal voornoemd,
(w. g.) VAN SWIETEN.

(*Oostpost.*)

LAATSTE BERIGTEN.

Marseille, 8 December. Er zijn hier berigten ontvangen uit Konstantinopel, loopende tot 30 November. Daaruit blijkt, dat aldaar eene ministerieele crisis is ontstaan, ten gevolge van een hevig geschil, dat in den ministerraad heeft plaats gehad. Fuad Riza heeft het eerst zijn ontslag ingediend, doch de sultan heeft geweigerd het aan te nemen. Er is evenwel aan een herstel van de goede verstandhouding niet te denken. Fuad-pacha blijft alleen tegen de doorgraving van de landengte van Suez. De Fransche en Oostenrijksche gezanten hebben gezamentlijk stappen gedaan ten gunste der doorgraving. De adhaesie van andere mogendheden van het vasteland wordt verwacht.

De gezanten laten zich in het algemeen en in 't openbaar zeer ten gunste dier zaak uit.

De groot-vizier is bezig aan het ontwerpen van hervormingen, doch de pogingen, om het papieren geld uit de circulatie en den wisselkoers op een anderen grondslag te brengen, worden belemmerd door den onvoldoenden staat der schatkist. In het algemeen wordt aan de hoofdambtenaren 20 à 30 pCt. gekort op hun tractement.

Er is eene belasting op de uitoefening van beroepen ingevoerd.

Florence, 8 December. De heer Ricasoli, het hoofd van het voorloopige bewind, heeft aan alle afwezige ambtenaren en gezanten van het groothertogdom doen weten, om binnen 14 dagen naar Toskane terug te keeren. Zoo daaraan niet wordt voldaan, zal beslag gelegd worden op het pensioen.

Londen, 8 December. De Fransche en Oostenrijksche regeringen zijn overeengekomen, op het congres geen gevolmagtigde, noch officieel, noch officieus, van de Midden-Italiaansche staten toe te laten.

De graaf Rechberg en prins Gortschakoff zijn door Oostenrijk en Rusland als gevolmagtigden op het congres benoemd.

[illegible]

Van den Specialen Correspondent van den Java-Bode.

(*Vervolg*).

Eene tweede kwestie, die ook ten vorigen jare, — en met hetzelfde resultaat — werd behandeld, was de instelling van een rijksveldwacht, waarvoor de Minister een post op de begrooting had uitgetrokken, in afwachting van de wettelijke regeling, waarvoor het daartoe betrekkelijke wetsontwerp bij den raad van State aanhangig was. Toen het evenwel uit de discussie bleek, dat in dit ontwerp niet was begrepen eene regeling der *bevoegdheden* van de rijksveldwacht, welke juist door de kamer verlangd werd, werd op voorstel van den heer van *Eck* de daarvoor uitgetrokken post van de begrooting geschrapt.

Ook de heer de *Poorter* stelde de vermindering van een post voor, met een bedrag van *f* 2000, welke aan premiën voor het uitroeijen van schadelijk gedierte werd besteed. De heer de Poorter en de landbouwers traden op als beschermers der *wezels*, als vernielende de muizen die den landbouw schaden. De heeren Dommer van Poldersveldt en andere jagers beweerden, dat de wezels nadeelig waren voor 't jagtveld, en wij dachten aan den Muizen-en Kikvorschen strijd, toen daar 's lands afgevaardigden aan 't debatteren waren of, de wezels al of niet werkelijk de muizen verslinden. Zij schijnen het te doen — althans het amendement van den heer de Poorter werd aangenomen. Straks zullen wij mededeelen, hoe dezelfde afgevaardigde het bespaarde geld, op de vernietiging der wezels bespaard, wilde besteden voor den bloei der kwezels — vergeef mij het jeu de mots, 't is populair geworden, en ik ken mij-zelven het vaderschap er niet van toe.

Het stelsel van gevangenis leidde als elk jaar tot eene discussie over de eenzame en de gemeenschappelijke opsluiting, in verband met den aanbouw van gevangenissen. Belangrijker voor het oogenblik—maar toch ook niet nieuw— was hetgeen er gezegd werd over een post van *f* 2000, — die de regering had uitgetrokken als wachtgeld voor den voormaligen secretaris-generaal bij het departement van justitie den heer d'Engelbronner, welk wachtgeld door hem in der tijd, als thans volgens het oordeel [illegible] vorigen minister, geweigerd was, maar later bij adres weder door hem aangevraagd. De kamer was van oordeel, eens geweigerd zijnde geweigerd [illegible] [illegible] door een vroeger minister, die ten opzigte hier wachtgeld verleende, terwijl de termen daartoe niet bestonden, en de *f* 2000 vielen, op voorstel van den heer van Eck, van het budget. Dat evenwel de heer d'Engelbronner magtige vrienden telt, blijkt reeds genoeg uit deze voordragt en niet minder uit de dicussie, waarin de heeren van Hall en andere invloedrijke leden voor den post streden. Het budget van justitie werd met 70 tegen 12 stemmen aangenomen.

Over het hoofdstuk van binnenlandsche zaken liep de beraadslaging over de gewone kwestien, spoorwegen, rivieren, splitsing van professoraten, gebouwen, premiën, enz., te weinig van belang om er u bijzonder mede bezig te houden. Omtrent de spoorwegen wil ik alleen

uit zeggen, dat de minister geene bepaalde verklaring wilde geven omtrent de beslissing, die hij nemen zou, over de aanvraag tot concessie voor een spoorweg van Scheveningen over 's Hage naar Gouda, daar twee aanvragen voor lijnen in dit gedeelte der provincie waren gedaan. Ook later bij gelegenheid van een adres door de heeren Schretlin en Maxwils aan de kamer ingediend, en door deze met krachtige aanbeveling aan den minister verzonden, sprak deze in onzekere bewoordingen. Wij weten evenwel—en 't is uit eene mededeeling aan den haagschen gemeenteraad gebleken — dat zelfs Z. M. de koning de onderneming genegen is, zoodat men ook zonder positive verklaring van den minister op een goeden uitslag voor deze aanvrage mag hopen.

Ondanks het weinige van overwegend belang, dat bij deze discussie werd besproken, verzetten zich toch 16 leden tegen dit budget, dat met 49 stemmen werd aangenomen.

De beraadslaging over Hervormde Eeredienst kenmerkte zich door een bijzonder feit. De heer de Poorter, bon catholique, droeg als amendement voor, ƒ 6000 te verleenen voor de christelijke afgescheidene gemeenten, die zich om onderstand tot het gouvernement hadden gewend. Vele afgevaardigden verhieven hunne stem daartegen, en ten slotte zag de heer de Poorter dan ook het zonderlinge van zijn voorstel in en trok zijn amendement terug. Ook over de collatieregten had er eene wisseling van gedachten plaats: algemeen wordt de afschaffing daarvan verlangd.

Over Roomsch katholieke Eeredienst had er geene discussie plaats. De minister-zelf wordt door ziekte verhinderd in de kamer te komen, ofschoon hij nog de zaken van zijn departement waarneemt. Maar de kwaal van den heer van Romunde belooft geen herstel; men houdt het er voor, dat hij de kanker heeft in den mond en de operatie, dezer dagen door hem ondergaan, laat nog niets met zekerheid voorzeggen.

De heeren *van Franck* en *ter Bruggen Hugenholtz*, de specialiteiten voor onze marine, deden zich bij de behandeling van het VIIIste hoofdstuk ook weder als zoodanig kennen, en de heer *Lotsy* wederlegde wat hij kon, met een vloed van woorden, die zeker ieder overtuigen moest, dat hij gelijk had. Wij weten niet, of dit de indruk van zijne rede bij allen is geweest, maar zeker is het, dat zijn budget met 43 tegen 12 stemmen werd aangenomen.

De financiele specialiteit bij uitnemenheid, de heer van *Hall*, en de heer *Schimmelpenninck* (de kleinzoon van den voormaligen raadpensionaris) die zich vooral op financieel terrein schijnt te huis te gevoelen, openden het vuur over het hoofdstuk IX A, Nationale schuld. In den regel wordt daarover geen beraadslaging gehouden, maar deze heeren hadden opgemerkt, dat tusschen den tijd van inkoop van nationale schuld en de overschrijving daarvan op geamortiseerde schuld maanden verloopen waren. Wat was er met dat geld gedaan in dien tusschentijd? Er *kon* veel mede gedaan zijn— men had de renten kunnen profiteren, men had de effecten kunnen beleenen, men had het geld kunnen beleggen, enz. Evenwel beide heeren verzekerden, dat zij zelfs den schijn van verdenking niet koesterden; 't was maar belangstelling. De *minister* verklaarde dat een zijner voorgangers (de heer van Hall zelf) de order had uitgevaardigd, dat de ingekochte schuld niet zoo terstond behoefde te worden overgeschreven en dat die order was blijven bestaan; dat hij minister niet dagelijks de verrigtingen van het grootboek nagiug, maar dat, wat dat speciaal geval betrof, de fondsen met opzet een tijd lang beschikbaar waren gehouden voor het depot voor muntbiljetten, met het oog op de krisis, die dezen zomer dreigde. Natuurlijk keurde de heer *van Hall* het beschikbaar houden daarvoor af, hoewel hij-zelf erkende vroeger ook met een bepaald doel de geamortiseerde fondsen niet zoo oogenblikkelijk te hebben laten boeken. Daarmede liep de discussie over dit incident, en over de geheele begrooting nationale-schuld af. Maar kwaad doet zij, want— wij herhalen eene uitdrukking, die in deze discussien herhaaldelijk gebezigd is: op de vrouw van Caesar moet zelfs de schijn van verdenking niet rusten.

Over hoofdstuk IX B. *begrooting van het departement van financien* werd geene beraadslaging van gewigt gevoerd, het werd, even als hoofdstuk nationale-schuld, zonder ernstigen tegenstand aangenomen.

Heden werd de algemeene beraadslaging geopend over de begrooting voor oorlog, waartegen de heeren *Thorbecke*, *Duymaer van Twist*, en *van der Linden* zich verzetten, op grond dat men maar altijd geld bleef geven, zonder dat er iets van een organisatie tot stand kwam, zonder dat die kosten voldoende bleken te zijn, en zonder dat er iets werd gedaan, om wetten op de militie en de schutterijen tot stand te brengen. De heeren *Delprat* en *Storm van 's Gravesande* traden als verdedigers op en morgen zal de *Minister van oorlog* de sprekers beantwoorden. Het voornemen was dat de begrootingswetten, en de wet op de middelen nog deze week zouden worden aangenomen en de Tweede kamer dan met reces uiteengaan. Het laat zich evenwel niet aanzien, dat morgen vier ontwerpen zullen worden behandeld, allerminst nu onder die vier de begrooting van het hoofdstuk van kolonien is begrepen, en blijkens de berigten door sommigen ontvangen, de toestand in Indie [illegible]gbarend is. Wij kennen hier in Nederland de[illegible]nd van zaken niet, en a's altijd, zijn er eenig[illegible]d, om de geruchten te overdrijven, terwijl a[illegible] niet de minste waarde aan hechten. Het is [illegible]lijk bekend, dat de heer Rochussen zich steeds [illegible] de minst bezorgden rangschikt en ook dan, wa[illegible] de zijde der conservative partij aan den minister [illegible]chuwingen uit Indie worden overgebragt, beje[illegible] hij deze met gerustsfellingen, waaraan niemand ge[illegible]hecht. (*Wordt vervolgd.*)

Rotterdam, 9 Decem[illegible] 7 December is te Nieuwe Diep binnengekomen Z. [illegible]schip *Amsterdam*, kapt luit. ter zee Clarkson, ko[illegible] uit Oost-Indie.

Het etat-mayor aan boo[illegible] dat schip is zamengesteld als volgt: Kapt.-luit.[illegible]Clarkson komdt.; luit. t/z. 1ste kl. J. A. Hugen[illegible] offic.; luit. t/z. 2de kl. J. Scheurleer, G. J. Sm[illegible] A. Bouricius. A. J. A. Kelner, C. H. C. van H[illegible]van Beest; offic. van gez. 2de kl. J. Feucht, idem 3de kl. P. J. Feltkamp en J. C. L. Klincke, offic. van admin. 2de kl. A. Polkijn en de scheepsklerk J. Breemen.

— Op 25sten dezer zal met bestemming naar Oost-Indie inschepen, op stroom voor Rotterdam, aan boord van het schip *Admiraal de Winter*, gezagvoerder J. C. Jansen, onder bevel van den kapitein der O. I. inf. M. J. Engel en onder medegeleide van der 1sten luitenant der inf. W. F. J. Gosensen (beiden van verlof terugkeerende) en den 2den luit. der inf. G. C. R. R. de Graeff, een detachement suppletietroepen, sterk 125 onder-officieren en manschappen.

— Z. M. heeft benoemd tot adspirant-ing. van den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Ned.-Indie, den civielen ing. *A. A. Overgaauw Pennis.*

BELGIE.

In de fabriek van de heeren gebrs. Desmet, te Brugge, waren eenige werklieden dezer dagen bezig met uit den gazometer, wegens de noodzakelijkheid van reparatie, het daarin aanwezige water te pompen, toen een hunner bemerkte, dat er zich aan de pomp het een of ander belestel moest hebben opgedaan, daar deze niet behoorlijk werkte. Om dit te onderzoeken stak hij een licht aan en hield dit, niettegenstaande het hem door de overigen sterk werd afgeraden, bij de opening, ten gevolge waarvan er terstond eene ontploffing plaats had, met het gevolg, dat de gazometer uit den grond naar omhoog werd geslingerd en daarbij eene aanmerkelijke schade aan het gebouw toebragt. De onvoorzigtige werkman bleef op de plaats dood, terwijl eenige zijner makkers zwaar gewond zijn.

FRANKRIJK.

Parijs, 8 December. Niemand schijnt thans meer aan de bijeenkomst van het congres te twijfelen. Zij die gisteren dienaangaande nog twijfel opperden, zijn thans overtuigd, dat het den 5den Januarij zal bijeenkomen. Men is evenzeer overtuigd, dat de hertogin van Parma voor deze regtbank haar proces zal winnen. Frankrijk, Oostenrijk en Rusland zijn het, naar men zegt, dienaangaande volmaakt eens. Dezelfde mogendheden zouden het mede eens zijn, om uit Toskane en de Legatien een afzonderlijken staat te vormen, maar men zegt nog niet, wien zij gekozen hebben, om aan het hoofd daarvan te staan.

— Uit Napels zijn eenige bijzonderheden ontvangen betreffende den moord te Palermo. Het slagtoffer, de heer Salvatore Manniscalchi, is directeur van het ministerie van algemeene policie op Sicilie. Hij had zijn rijtuig in gezelschap van zijn vrouw en twee kinderen voor de kerk van Santa Rosalia verlaten, toen hij door een dolksteek in den rug werd getroffen. De stoot werd met zooveel kracht toegebragt, dat, zonder den steun zijner vrouw, de heer Manniscalchi gevallen zoude zijn. Hij verloor echter den moed niet, trok den dolk uit de wond en wilde den moordenaar vervolgen, doch te vergeefs; deze was onder de menigte verdwenen, en alle pogingen om hem op te sporen, waren vruchteloos. De vrees dat deze moordaanslag door een opstand gevolgd zoude worden, was verdwenen. Bij het vertrek van den post was te Napels het gerucht in omloop, dat op het leven van den directeur der douane te Messina eveneens een aanslag was gepleegd.

Brieven uit Rome melden, dat minder sympathie dan ooit bestaat tusschen den kardinaal Antonelli en de overige kardinalen, die er zich over beklagen, dat terwijl zij zich nooit met de regeringszaken hebben kunnen bezig houden, Europa hen beschuldigt van hetgeen Antonelli heeft gedaan. Toen er sprake was van iemand naar het congres te zenden, hebben al de kandidaten die eer van de hand gewezen, zeggende, dat de kardinaal Antonelli te Parijs den paus moet vertegenwoordigen, daar hij de eenige is, die zich sedert elf jaren met de staatkunde heeft bezig gehouden.

Dezelfde brieven zeggen, dat de markies de Bergagli, voormalig vertegenwoordiger van den groothertog van Toskane te Rome, een brief aan keizer Napoleon heeft gerigt, om hem te verzoeken het besluit der Toskaansche regering, waarbij zijne goederen in beslag genomen worden, te doen intrekken.

Over Madrid zijn tijdingen ontvangen, betreffende de expeditie der Spanjaarden tegen Marokko. De dysenterie en de cholera eischen nog talrijke offers onder de Spanjaarden, doch de geest onder hen is uitmuntend. Men maakte zich gereed Tetuan zoo wel te land als ter zee aan te vallen.

Morgen zal naar men zegt, de heer Baroche bij den staatsraad een wetsontwerp indienen tot vermindering van de inkomende regten op sommige Engelsche producten.

De maarschalk Niel is heden morgen te Parijs aangekomen, werwaarts hij door den keizer ontboden is. Sommigen brengen die komst, welligt ten onregte, in verband met het gerucht eener ophanden zijnde aftreding des ministers van oorlog.

Graaf Rechberg zal Oostenrijk op het congres vertegenwoordigen.

Fransche expeditie tegen China.

Uit Toulon wordt, dd. 5 December, geschreven :

Het slechte weder, dat tot heden heeft aangehouden, belette ook de inscheping der troepen.; de storm die over de geheele Middellandsche zee heerschte, is thans bedaard, en op het oogenblik, dat ik dit schrijf, is de *Dryade* reeds vertrokken. Aan boord van dien bodem bevindt zich generaal Collineau met 900 man van het 101 ste. De *Entreprenante*, aan boord waarvan generaal Jamin is ingescheept, de *Calvados*, de *Garonne* en de *Java* maken zich gereed tot vertrek, alle troepen zijn aan boord en morgen ochtend blijven er nog alleen over de vier schroef-transportschepen, die met de overbrenging van het materieel zijn belast.

Generaal Montaubon heeft met zijn adjudant een inspectie gehouden aan boord van al die schepen.

Dezelfde generaal heeft eergisteren een lange conferentie gehouden met het hoofd der vreemde zending, die langen tijd in China gewoond heeft.

DUITSCHLAND.

Weenen, 6 Dec. Onder de burgerlijke ambtenaren heerscht sedert kort eene groote bezorgdheid, want in alle deelen des rijks hoort men van pensioneren en op wachtgeld stellen; reeds heeft dit lot velen getroffen, die daarvoor in het minst niet vreesden, op grond van hunne jaren en diensttijd. Men gelooft, dat de reeds genomen maatregel nog op uitgebreider schaal zal worden toegepast, ten einde de rijksuitgaven met kracht te bezuinigen.

— Vorst Milosch heeft al de huizen en andere vaste goederen, welke hij in en nabij de hoofdstad bezit, doen verkoopen.

— De bewoners van het bisdom van Munkacs, in Hongarije, die de Grieksche godsdienst belijden, zijn nog steeds in de grootste ongerustheid nopens het lot, dat hun grijzen bisschop heeft getroffen, die plotseling spoorloos is verdwenen. De belijders der Grieksche godsdienst in genoemd bisdom zullen eene petitie zenden aan den keizer van Rusland, waarin zij hem dringend verzoeken, om pogingen aan te wenden bij den keizer van Oostenrijk ten gunste van den eerwaardigen grijsaard. Men zegt dat deze petitie door eene deputatie zal worden aangeboden, indien zij reispassen tot dat einde van de regering kan erlangen.

— Uit Pesth wordt medegedeeld, dat de zucht, om de nationale kleederdragt aan te nemen, zoo groot en zoo algemeen is, dat men in genoemde stad en vele andere oorden niet naar wensch kan geholpen worden, dewijl geen voldoend aantal kleedermakers kan gevonden worden, om in de behoeften te voorzien. Ieder Hongaar wil thans een attila, den Hongaarschen jas, dragen.

Berlijn, 8 Dec. (des ochtends). Indien de geheele Duitsche Bond, waarvan het zielental bedragt 35 millioen, op de Pruissische wijze ware georganiseerd, dan zou hij, op voet van oorlog gebragt zijnde, in het veld kunnen stellen: 424 bataillons infanterie, 361 eskadrons kavallerie en 1680 stukken geschut. Pruisen alleen levert 216 bataillons infanterie, 150 eskadrons kavallerie en 864 stukken geschut.

— Van eene goed onderrigte zijde wordt verzekerd, dat de koning voor eenige dagen in groot gevaar heeft verkeerd, zoodanig dat aanvankelijk het plan was opgegeven door den prins-regent, om naar Blankenberg te vertrekken, ten einde te voldoen aan de uitnoodiging van den hertog van Brunswijk. De beterschap, welke zich later heeft geopenbaard, deed spoedig het gevaar verdwijnen, zoodat de prins-regent gevolg heeft kunnen geven aan zijn voornemen en gelijk vroeger is gemeld, naar Blankenburg kon vertrekken.

Dresden, 8 December. Het *Dresdener Journal* bevat een officieus artikel over de würzburger conferentie, waarin gezegd wordt, dat het doel daarvan is geweest, om bij het gebrek aan eendragt tusschen de duitsche groote mogendheden, aan het verlangen naar eene levendiger en krachtiger werkzaamheid van den bond te beantwoorden; de vele verkregen resultaten zullen spoedig blijkbaar worden. Men heeft daarbij geene verandering van den toestand des bonds op het oog gehad.

Frankfort, 7 December. De door de Keurhessische tweede kamer bij de bondsvergadering ingezonden memorie, betreffende het herstel der constitutie, is, naar men verneemt, aan het committé voor deze aangelegenheid gerenvoijeerd, om daarover rapport uit te brengen.

— Sedert te Keulen de nieuwe brug over den Rhijn in gebruik is gekomen, komen uit alle rigtingen zoovele vrachtwagens over die brug, dat zij doorgaans lange rijen vormen.

— Naar men uit Munchen mededeelt, zal de voltrekking van het huwelijk der prinses Mathilde van Beijeren met den graaf van Trani, broeder des konings van Napels, in de eerste dagen van Februarij voltrokken worden.

— Het bankiershuis Rothschild alhier heeft, naar men zegt, aan den bond doen weten, dat voor de bij dat huis gedeponeerde gelden van den bond, waarvoor het sedert geruimen tijd 3 pCt rente gegeven heeft, thans, uit aanmerking van de veranderde omstandigheden, 2 pCt voldoende kan geacht worden, zoodat het in dit opzigt eene verandering wenscht.

— Voor naauwelijks 8 dagen was eene deputatie uit het Schwarz-wald voor den koning van Wurtemberg verschenen, met verzoek, dat dit land door middel eener telegraaflinie in beter verband met het overige gedeelte des koningrijks en der naburige staten mogt worden gebragt. In antwoord op dit verzoek, verzekerde Z. M. aan deze deputatie, dat het in overweging zou worden genomen. Thans verneemt men, dat dit niet alleen dadelijk geschied, maar dat reeds een koninklijk besluit verschenen is, hetwelk onverwijld de oprigting der verlangde telegrafische linie voorschrijft.

— Uit Kehl wordt berigt, dat in weerwil van den hoogeren waterstand, de arbeid aan de vaste brug niet gestaakt is geworden en dat die nog voor den volgenden herfst voltooid zal zijn. Wijders verwacht men daar, dat de ophanden zijnde voltooijing der op den linker Rhijn-oever aangelegde spoorwegen, waarschijnlijk eene vermindering der Rhijn-tollen zal te weeg brengen. Vermoedelijk zal deze maatregel wel te laat komen en eerst genomen worden, nadat de spoorwegen reeds in het bezit van het vervoer der vrachtgoederen zullen zijn. Op den Boven-Rhijn laat zich naauwelijks meer een schip zien.

SPANJE.

De kapitein generaal en chef van de Africaansche armee meldt, op dd. 1 December, uit het kamp del Otero tegenover Ceuta. Het weer is verschrikkelijk, sedert gisteren veel regen en wind.

Uit berigten van Gibraltar ontvangen, blijkt, dat de Mooren zeven hoofden van Spanjaarden naar Tanger hebben gebragt, zoomede een gekwetste, dien zij in het gevecht op den 22sten November gevangen genomen hadden. Het geniekorps heeft op het El Serallo een flinke batterij van getrokken kanonnen geplaatst. Het schijnt, dat de Mooren tusschen Tanger en Tetuan een aanzienlijke magt infanterie en kavallerie hebben vereenigd. De woede en strijdlust der Mooren is zoo groot, dat zij in het gevecht op den 22sten ll. in weerwil van het hevige artillerievuur, tot aan de stukken zijn doorgedrongen, waar zij man tegen man met de artilleristen hebben geworsteld, die zij beten[illegible]en

zochten te smoren; dertig artilleristen zijn bij die gelegenheid gedood of gekwetst.

Het verlies der Mooren in de gevechten, die geleverd zijn tusschen den 19 en 30 November, wordt van de spaansche zijde opgegeven 500 te bedragen. Hoeveel zij-zelf verloren, melden zij niet.

KAAP DE GOEDE HOOP.

Kaapstad, 14 November. Onder de vele zendingen in Zuid-Africa, bekleedt de Fransche Evangelische zending met hare vele en bloeijende zendingsposten in Basutoland eene eerste plaats. Er is in die streek ruim veld voor zendelings-arbeid open, en de verspreiding van het Evangelie wordt er door verlichte en beschaafde mannen gedreven, wier pogingen ten gunste van den geestelijken voorspoed der onverlichte inboorlingen niet door blinden ijver, maar door een verstandig gebruik van die middelen zich kenmerken, die het zekerst tot duurzame gevolgen leiden. De taal der inboorlingen is beoefend, spraakkunsten en woordenboeken dier taal zijn met vlijt en geduld vervaardigd, en gedeelten der heilige schrift zijn vertaald in hetgeen vroeger slechts eene spreektaal was, maar thans door de zendelingen eene schrijftaal is geworden. Die ijverige mannen, wier pogingen alleen God tot getuige hadden, hebben jaren achtereen met noesten vlijt gearbeid, en zijn veel van den voorspoed, die hunne pogingen gekroond heeft, aan het verstandige plan verschuldigd, dat zij van het begin af gevolgd hebben, om nl. niet alleen de volwassenen toe te spreken, maar ook het gemoed der kinderen voor het zaad des Evangelies ontvankelijk te maken. Sommige dezer waardige lieden zijn reeds den avond huns levens nabij, en omringd door eene christelijke bevolking, die zij onder hunne geestelijke leiding en opvoeding hebben zien opgroeijen. Het genot van hem, die zijn blik slaat op hetgeen hij-zelf geplant heeft in een grond die vroeger een wildernis was, is niet te vergelijken met dat van den zendeling, die zich omringd ziet door eene christengemeente, met Gods zegen door zijne zorg onder een volk opgerigt, dat langzamerhand uit duisternis des verstands en zedelijke verdorvenheid tot aanschouwing van het heerlijke licht des Evangelies geraakt.

Het moet groote troost zijn voor mannen als de heeren Roland, Pellissier en Arbousset, om te bedenken dat het groote werk, waarvan zij de grondslagen hebben helpen leggen, niet verwaarloosd zal worden, als de dood hunne oogen sluit, maar dat de Fransche protestanten de gewijde schaar, welker roeping het is, om den zegen des christendoms onder de heidenen te verbreiden, steeds zal blijven aanvullen. Twee jonge Fransche zendelingen, de heeren Mabille en Germond, zyn eerst onlangs, na de kweekschool van het genootschap verlaten te hebben, hier aangekomen, en morgenavond zal er eene vergadering van het hulp-genootschap plaats hebben, waarvan naar wij vernemen, het verwelkomen dier heeren het hoofddoel is. Het schijnt dat de Fransche protestanten in den laatsten tijd het zendingswezen meer hebben trachten te bevorderen, dan eenigen tijd geleden; en daar een der onlangs aangekomen zendelingen lang genoeg in Engeland vertoefd heeft, om zich de Engelsche taal eigen te maken, kan men van hem eenige belangrijke berigten verwachten omtrent den staat van het Fransche zendingswezen, den kring waar ni het zich thans beweegt, en de vooruitzigten van voorspoed die het heeft. Het is voor mannen als deze Fransche zendelingen eene groote opoffering, om zich, evenals zij gaan doen, geheel buiten de beschaafde maatschappij te begeven, en het minste wat eene christelijke maatschappij voor hen doen kan, is hun zegen op hun werk werk toe te wenschen. Mogen zij morgen avond eene bemoedigende bijeenkomst hebben!

NOORD-AMERICA.

Norfolk, 25 November. Een koerier is hier van Northampton, op de westkust van Virginie, aangekomen, om hulp te vragen, ten gevolge der gedane ontdekking, dat er een aanslag op den 25sten zou plaats hebben met het doel, om de slaven van daar naar Kanada te brengen, waar zij vrij zijn. Onder de blanke bevolking der plaats heerscht groote ongerustheid.

ZUID-AMERICA.

Men schrijft van Lima (Peru) dd. 5 November: De republiek Equator bevindt zich in volslagen regeringloosheid, wijl er niet minder dan vier afzonderlijke gouvernementen bestaan, een te Quito, een ander te Cuença, een derde te Loja en het vierde te Guayaquil. Uit de berigten blijkt, dat toen generaal Castilla bespeurde, dat hij niet met de vier besturen te gelijker tijd tot een schikking kon komen, hij aan ieder afzonderlijk een circulaire heeft gerigt, waarin hij zegt, dat zoo zij met hun vieren zich niet binnen tien dagen vereenigden tot een bestuur, waarmee men tot een resultaat kan komen, hij zich genoodzaakt zou zien, met zijn leger tegen Equator op te trekken en een gedeelte van dat grondgebied te bezitten.

In antwoord op dit ultimatum hebben twee der besturen gezanten gezonden, om met den generaal te onderhandelen. Tot dusverre is van den uitslag dezer onderhandelingen nog niets bekend, doch men gelooft algemeen en met reden, dat de zaak in der minne geschikt zal worden.

— Men spreekt hier veel van een betreurenswaardige gebeurtenis, waarvan de gevolmagtigde minister van Chili don Ramon Louis Irarrazabal, te Chorillos, een badplaats bij Lima, het slagtoffer is geworden.

Volgens de eigen verklaringen des ministers schijnt het, dat hij in den nacht van den 16den October 100,000 francs naar zijn behuizing te Chorillos had laten brengen, waar hij zich tegen drie uren des morgens alleen bevond met zijn maître d'hotel, die het geld had gebragt.

Zij werden aangevallen, zegt hij, door vier vermomde bandieten, die de deur openbraken, zonder door den maître d'hotel gehoord te worden, en traden stoutmoedig de slaapkamer des ministers binnen. Deze, wakker geworden, sprong op en loste twee schoten uit een revolver op hen, doch zonder iemand te raken. De roovers beantwoordden dit door twee pistoolschoten, die den minister ernstig in de linkerzijde kwetsten, en maakten zich meester van zijn geld. Te Chorillos heeft niemand hen bemerkt.

Ten spijt van de activiteit der politie, om de schuldigen te vinden, zijn de vier bandieten nog niet ontdekt.

De heer Irarrazzabal is den 26sten October, tien dagen na de misdaad, overleden.

LUDWIG SPOHR.

Den 22sten October jl., even na negen uur des avonds, overleed Ludwig Spohr te Kassel, en de wereld lijdt een smartelijk verlies door zijn dood. Wij betreuren in hem een man, voleind in zijn kunst, onberispelijk in zijn leven, — wij betreuren tevens in hem den laatsten meester, wiens universeel talent alle rigtingen der muziek gelijkmatig omvat en bij wien in alle, hoe ook verschillende scheppingen steeds dezelfde groote geest zigtbaar is. Spohr stond op de grensscheiding van het oude en nieuwe, maar men zou hem onregt aandoen, hem aan de spitse der nieuweren te stellen; hij behoort met zijn geheel wijze van denken en zien tot de periode van Mozart en Beethoven en maakt hiervan het slot uit.

De vader van Ludwig Spohr was geneesheer en woonde tijdens de geboorte zijns zoons te Brunswijk, maar verhuisde spoedig na de geboorte van Ludwig, die plaats had op 5 April 1784, naar Seesen, en van hier de dwaling van velen, die Seesen als de geboorteplaats des toondichters noemen. De positie zijner familie was eer beperkt dan schitterend; doch, hoewel de vader niet wist, hoe hij de middelen zou bekomen, om zijn zoon te laten studeeren, had hij toch bepaald het voornemen, hem der wetenschap toe te wijden. Deze plannen werden teleur gesteld. Reeds als kind van eenige jaren legde Ludwig een in 't oogvallende liefde voor muziek aan den dag; waar hij muziek hoorde, moest hij wezen, en toe nu de moeder den vijfjarigen knaap op een kermis een kleine viool had gekocht, waarom hij dwong, was hij onophoudelijk op dit instrument bezig. Deze neiging zijns zoons was in geenen deele naar 's vaders wensch; hij had een vooroordeel tegen al wat kunstenaar heet, terwijl de moeder met heimelijke vreugde het langzame ontwikkelen en te voorschijn komen des talents bij haar zoon opmerkte. Zij bewerkte dan ook, dat Ludwig muziekles kreeg bij den rector Riemenschneider, wel geen uitstekend, maar in Seesen toch de beste muzikant. Toen zich later (1790) een fransch violist, de réfugié Dufour, die met veel talent zijn instrument hanteerde, zich in Seesen nederzette, genoot de knaap ook diens onderrigt. De vorderingen van den aankomenden musicus waren schitterend, en spoedig was geheel Seesen vol van zijn lof. Men begon in den zesjarigen knaap de toekomstige grootheid te vermoeden, en zijn vader-zelf, eindelijk toegevend aan de vertoogen zijner echtgenoot en vrienden, gaf zijn toestemming er toe, dat de muziek [illegible]taak werd [illegible] van 't harte, — maar wat was meer vermogend, om zijn vroeger plan aan 't wankelen te brengen, dan dat de achtjarige knaap met een eigen kompozitie voor den dag kwam, die bij alle gebrekkigheid, welk ieder vroegtijdig voortbrengsel aankleeft, toch een levende, scheppende kracht verrieden en getuigenis gaven van den in hem wonenden genius. Alle twijfelingen en bedenkingen des vaders waren verdwenen, en in de overtuiging, dat het onmogelijk was, de magt van 't genie tegen te werken, ja dat een proeve hiertoe een misdaad zou zijn, maakte hij zijn zoon den weg gemakkelijk. Hij zond hem, daar Seesen de middelen ter zijner verdere vorming niet aanbood, tot voortgezet onderwijs naar Brunswijk, waar hij onderrigt ontving van den organist Hartung in de harmonieleer en het kontrapunt, en buitendien nog van Kanisch, later van Maucourt en Franz Eck. De vorderingen, die Spohr hier maakte, waren zulke, als waartoe slechts een zoodanig talent in staat is, en te groot, om niet na eenige jaren de algemeene opmerkzaamheid op hem gerigt te zien. Zoo werd hij dan, naauwlijks 15 jaren oud, den 1sten Augustus 1799 tot hertogelijk-brunswijksch-kamermusicus benoemd. Daar de hertog groot belang stelde in het jonge talent, ondersteunde hij hem in ruime mate en stelde hem in staat Franz Eck op een kunstreis in het buitenland te vergezellen. In 1804 deed Spohr de eerste zelfstandige kunstreis door Duitschland. Welk een jubel, welke zege! Van alle zijden begroette men de opkomende starre met geestdrift. Door deze reize was zijn naam als volmaakt violist in Duitschland reeds gevestigd. Het volgende jaar vertrok hij, op aanzoek des hertogs, naar Gotha, en werd er kapelmeester. Hier wijdde hij zijne krachten meer bepaaldelijk aan de kompozitie, hij schreef kwartetten, kwintetten, duoos voor de viool, variaties, sonates, potpourris met accompagnement der pedaalharp, eenige ouvertures, een verzameling liederen met accompagnement der pianoforte, het groote oratorium: *Het laatste oordeel*, en de niet zeer bekende opera: *De strijd met de geliefde.* Hier was het ook, dat hij in 't huwelijk trad met Dorothea Scheidler, dochter van den gothaschen kamermusicus Scheidler, een uitstekende kunstenares en waardige leerling van den beroemden harpenist Backofen. Toen zij gehuwd waren, volgde zij den gade op al zijne reizen en verwierf zich door haar betooverend harpspel den naam eener groote kunstenares. Reeds in dezen tijd stond Spohr bekend als volmaakt kunstenaar, als meester op de viool, als meester der instrumentaalkompozitie. Wie hoorde Spohrs viool, zonder den man, die zulke toonen aan zijn instrument ontlokte, te bewonderen en te vereeren! Wie bezat zulk een zuiverheid, vaardigheid, waardigheid, diepte des gevoels, der uitdrukking, lieflijkheid, zachtheid en innigheid! Wie hanteerde den strijkstok met zulk een vastheid en zekerheid, en wie was zoo vrij als hij van alle praal, gemaakt gevoel en alle eigenschappen, die men aan violisten anders met minachting toekent. In weerwil van dit alles stond Spohr nog in den tijd des strijds en des kampens, in de jaren, die men beter leerjaren dan reisjaren noemt. En dit maakt ons duidelijk, dat hij, ofschoon hij pas een thuis in Gotha had, den reisstaf weer ter hand nam en, door zijn gade gevolgd, zijn schreden rigtte naar de groote keizerstad aan de oevers des Donaus.

In 1813 werd hij kapelmeester aan het theater te Weenen. In 't volgende jaar was Weenen de verzamelplaats der mogendheden, die deelnamen aan 't kongres, en talrijke nieuwe lauweren sierden Spohrs kruin. Hij gaf concerten, — en de daverendste bijval, de uitbundigste erkentenis volgden op de toovertoonen zijner viool. 't Was niet meer een staat, een land, neen 't was gansch Europa, vertegenwoordigd door zijne aanzienlijkste leden, dat het auditorium des kunstenaars uitmaakte en hem triomf bereidde. Hier te Weenen schiep hij, behalve het oratorium "Het bevrijde Duitschland», nog een werk, dat alleen den dichter de onsterfelijkheid verzekert — de » Faust." Maar ook Weenen was de plaats niet voor een duurzaam oponthoud, hij werd naar buiten gedrongen, de zachte hemel van Italie lokte hem, en in 1817 betrad hij met zijne gade den klassieken grond. Ook hier verrukte en betooverde hij allen, die hem hoorden; men vierde en vereerde hem op ongelooflijke wijze, zijn reis geleek een triomftogt: men tooide hem met laurieren en kransen, men bezong hem in gloeijende verzen, en wie een blik of woord van hem ontving, rekende zich overgelukkig. Naar Duitschland teruggekeerd (1818) verkreeg hij de betrekking van muziekdirecteur in Frankfort a/ M. In dezen tijd begon hij een text van Ihlée voor de» Freyschütz ", met een tragisch slot, te bewerken, doch toen hij vernam, dat Carl Maria von Weber den text van Kind voor de» Freyschütz" onder handen had, gaf hij het op en schreef zijn» Zamire en Azor". die met veel bijval te Frankfort werd gegeven, nog voor Weber met de Freyschütz gereed was. In 1819 ging Spohr voor het eerst naar een land, dat hem naderhand vierde en vereerde, gelijk geen ander, naar Engeland. Wie vermogt den jubel, de geestdrift, de verrukking te malen, waarin Spohr Albions zonen bragt, wie de huldebetooningen, die onnoemelijk veel hem te beurt vielen! Genoeg zij het te vermelden, dat het britsche hof vruchteloos alle middelen in 't werk stelde, de schitterendste en eervolste aanbiedingen deed, om Spohr te winnen. Geroerd en dankbaar wees hij ze van de hand — hij wilde in duitsche aarde eenmaal zijn hoofd ter ruste leggen. Nadat hij, van Londen teruggekeerd, zich een winter in Dresden had opgehouden, voerde zijn levenspad hem in 1822 naar Kassel, de stad, waar hij zijn hoogste werkzaamheid aan den dag leggen en zijn aardsche loopbaan voleinden zou. Hij werd hier tot hofkapelmeester benoemd, en zijn reislust was bevredigd en vervangen door het bedaarde streven des rijperen mans. Hoe hij in Kassel heeft geleefd en gewerkt, zal men er zich dankbaar herinneren, en zijn werken zullen hun meester prijzen, zoolang een lied weerklinkt in 's menschen borst en zielvolle harmonien den weg vinden naar 's menschen harte. Uiterlijk stil, maar geestelijk des te opgewekter, leefde de ontslapen meester in een optrekjen voor de [illegible] in zijn kunst, de van verre en nabij [illegible] vormende, en de onbemiddelde talenten met hulprijke hand helpend. Het eenigzins ruwe uiterlijk des meesters was niet zijn innerlijk wezen, hem klopte een zacht, meewarig hart in den boezem. Een zijner eerste handelingen was de stichting van een ondersteuningsfonds voor weduwen en weezen der leden van het hoforkest, doordien hij het hem aangeboden benefice concert van de hand wees, en daarentegen zes avondconcerten in ieder winter voor het genoemde doel inrigtte. Verder bemoeide hij zich met de verheffing van kunstsmaak en belangstelling, en nog in November 1822 riep hij de zangvereeniging» Cäciliaverein" in 't leven. Den 20sten Nov. 1834 had hij den dood zijner gade te betreuren. Later in 1836 hertrouwde hij met de dochter des beroemden juristen Pfeiffer, die hem trouw in lief en leed tot aan zijn dood ter zijde stond. Als virtuoos trad Spohr in dezen tijd niet meer op, hij had dit voor 't laatst in de jaren van 1828-30 gedaan. Hij had het tot den hoogsten meestergraad gebragt, en trad nu, daar hij op het toppunt van virtuositeit, in den hoogsten zonneschijn zijns roems stond, terug. Maar als komponist schiep hij in rustelooze werkzaamheid, in alle rigtingen van het toonkunstgebied de heerlijkste werken. Allengskens ontstonden zes symphoniën, een menigte vioolkwartetten en kwintetten, vier dubbele kwartetten, vijf trioos voor pianoforte etc., sonates, salonstukken, enz. voor piano en viool; operaas: de onovertreffelijke » Jessonda", » De Berggeest", » Pietro van Albanie," »Alchymist," » De kruisvaarders;" oratorien: » De laatste dingen," » 's Heilands laatste uren," » Babylons Val," » Onze vader," en buitendien psalmen en andere kerkmuziek, evenals vele liederen en zangstukken. In Maart 1848 schreef hij nog het wondervolle sextet voor twee violen, twee alten, en twee violoncellen. In Engeland was Spohr nog niet vergeten, en men noodigde hem in September [illegible] uit tot het groote muziekfeest in Norwich, om zijn oratorium» 's Heiland laatste uren" te dirigeeren. Overladen met eerbewijzen keerde de meester huiswaarts en schreef voor het volgende muziekfeest in 1842 het oratorium: Babylons val, welks eerste opvoering hij verhindend werd bij te wonen, doch van welks grootsche uitwerking hij het volgende jaar gelegenheid had zich in Londen te overtuigen. Engeland was het land, dat hem bovenal waardeerde en hoogschatte, en daardoor is het ons duidelijk, dat hij in 1847 nogmaals de Teemsboorden bezocht en in vier weken tijd zijne drie oratoriën benevens het Onze vader en de psalmen in drie groote concerten in Exeter Hall dirigeerde. De uitwerking dezer concerten was onbeschrijflijk, de vereering en bewondering voor den meester in het rijk der toonen onuitsprekelijk. Hoog en laag wedijverden, den gevierde de schatting der hoogachting te brengen. Nog steeds blonk en schitterde en straalde zijn geest in jeugdige frischheid, nog immer ontvouwde hij de scheppende kracht zijns talents op heerlijke wijze, zooals het in 1850 geschreven sextet voor pianoforte, twee strijk- en vier blaasinstrumenten vol-

dingend bewijst. In 1851 bragt Spohr nog een groote verandering in zijn Faust tot stand, daar hij de drie akten in twee veranderde en de dialogen in recitativen omgoot. In dezen vorm werd zij ook te Kassel met goed gevolg opgevoerd. Wat hij later nog schreef, na 1854, voldeed zijn grooten geest niet meer, en zoo heeft hij zijn latere kompozities geheel aan openbaarheid onttrokken.

In November 1857 ontving hij, wel is waar geheel tegen zijn wil, daar werkzaamheid een zijne levensbehoeften was, ambtelijk rust, nadat hij nog den 25sten November Jessonda gedirigeerd had. In zijn beide laatste levensjaren werden de kenteekenen des ouderdoms steeds duidelijker, de kracht van het herkulische ligchaam scheen gebroken, de groote werkzaamheid zijns geestes verlamde. Toen hij, van een armbreuk in 1858 hersteld, nog beproefde, zijner viool de gewone betooverende toonen te ontlokken, toen hij beproefde een begonnen Requiem af te werken, maar ophield en met de weemoedige woorden: » Het gaat niet meer, de denkbeelden zijn verdwenen, ik moet mij pijnigen, om iets te voorschijn te brengen en toch geeft het niets (» *Es geht nicht mehr, die Ideen sind zu Ende, ich muss Alles herausquälen und es wird doch nichts* " — de pen ter zijde legde — toen had Spohr zijn waardig dagwerk volbragt. Enkele lichtpunten in zijn laatste dagen waren nog het muziekfeest in Praag, waar hij den 8sten Julij 1858 » Jessonda " als feestopera dirigeerde, en een groot concert in Meiningen, den 12 April 1859 dat hij bijwoonde, en waarvan het programma geheel uit muziek van Spohr bestond. Nu is hij heengegaan, de groote meester, nadat hij op waardige wijze vervuld had, waartoe hij in deze wereld was geroepen. En de wereld erkende, dat het leven en werken van Spohr dat eens grooten geestes was, en heeft hem daarmee overeenkomstig geëerd. In 1827 schonk de universiteitte Marburg hem het doctorsdiploma, en buitendien vielen hem 40 eerediplomaas van muziekvereenigingen uit alle landen ten deel, waaronder zelfs eenige uit Noord- en Zuidamerica. Zes orden versierden zijne borst, en daaronder de eervolle *pour le mérite* en de keurhessische Willemsorde; bij gelegenheid van zijn 25jarig dienstjubilé, Februarij 1847, benoemde de keurvorst hem tot generaal-muziekdirecteur, en de stad Kassel, die daarop trotsch was, verleende hem het eereburgerschap. Ook in den dood werd hij geëerd, zooals zijn grootheid vorderde. Men gevoelde, dat niet Kassel-alleen treurde, maar dat men overal, waar men zijn muziek kende, treuren zou. Met groote pracht, en onder uitvoering van zijn eigen en andere muziek, had den 25sten Oct. jl des namiddags te drie uren zijne begrafenis plaats. De koning van Hannover had twee palmtakken, de koningin een lauwerkrans gezonden, lauwerkransen van een menigte liedertafels, zang-en muziekvereenigingen uit Kassel, Brunswijk, Dresden, Leipzig en Göttingen versierden de lijkkist. Toen de kist bij de groeve stond, klonk een mannenkoor uit Spohrs opera: Pietro van Albano, uitgevoerd door de gezamentlijke hofzangers, het hoftheaterkoor, de zangvereenigingen en het hoforkest, waarna de predikant Jatho een rede hield. Aan het slot der rede klonk een rouw-kantate voor mannenkoor van den hofkapelmeester Reiss. — De aarde heeft haar tol gevorderd van den grooten meester, — vrede zij zijner assche!

OPERA.

Onze verwachting van het *Spectacle concert* is niet teleur gesteld, en wij beginnen met te verklaren, een regt genoegelijken avond te hebben doorgebragt. Het orkest verdient onzen grootsten lof voor de flinke uitvoering der ouvertures der *Zampa* en der *Robin des Bois*, de muziek van *Jean de Paris* van Boïeldieu beviel ons minder. Er heerschte in de uitvoering een eenheid van beweging en gang, die een zeer goed sluitend geheel vormde en het karakter der ouverture naar eisch deed uitkomen.

De zangers en zangeressen hebben zich, de een in meerdere, de ander in mindere mate, over 't geheel wèl van hunne taak gekweten. Carnaud beviel ons het best in het kwartet uit de *Charles VI*, minder in zijne romances, en de duo uit de *Reine de Chypre* door hem en Bonnet gezongen, deed uitkomen, hoezeer hij in smaak en juist gevoel beneden den laatsten staat; het *Triste exilé* van Bonnet stond, wat uitdrukking en gevoel betreft, oneindig verre boven datzelfde air voor baryton van Carnaud. Studeeren, ernstig studeeren, indringen in, begrijpen van de muziek en den text, ziedaar, wat wij onzen baryton op het nadrukkelijkst moeten aanraden. Mad. Berton is ons wel eens beter bevallen dan maandagavond. Hare stem schijnt af te nemen, en mist in de hooge toonen de zoo noodige rondheid en volheid, waardoor die toonen eerst aangenaam worden. Dit kwam het duidelijkst uit, toen zij met madame Ponsin de duo uit de Charles VI zong. Zoo rond, vol en aangenaam klinkend de sopraanstem van de laatste klonk, zoo schel en onaangenaam was bijwijlen die van mad. Berton. Het spijt ons voor haar, maar wij raden haar, als er eenigzins kans toe bestaat, geen te hooge partijen te zingen, want in de middentoonen voldoet haar orgaan veel beter. Nog een kompliment voor Bonnets keurige voordragt van zijn air uit de *Joseph* van Méhul.

De *déclaration anglaise* van Nanteuil heeft het geheele publiek doen schudden van lagchen. Of zijn Jenny, die hij *very pretty* vinde te zijn, bij zoo'n declaratie hem zou verhooren, betwijfelen wij, [illegible] hier en daar nagebootste engelsche uitspraak van 't fransch was allerkomiekst, en dat hij het publiek geamuseerd heeft, bleek uit het eenstemmig geroep: bis!

Ten slotte een woord over mad. Guille. — 't Spreekwoord zegt: 't leste [illegible]. — Wij hebben deze artiste nooit iets anders dan een altpartij — in de rol van duègne — hooren zingen, en daarom waren wij zeer verwonderd, haar een air voor sopraan ten beste te zien geven. Hoewel het ons voorkwam, dat hier en daar die partij een weinig te hoog was voor den omvang harer stem, is deze echter zoo zuiver en frisch, toont mad. Guille zulk een goede methode te hebben, maakte zij hare crescendoos en decrescendoos zoo zuiver, zong zij de moeijelijkste intervallen, natuurlijke zoowel als chromatische toonen zoo onberispelijk, dat wij hopen, haar nog dikwijls te mogen hooren.

Over de vaudeville *Zamore et Giroflée* weten wij niets anders te zeggen, dan [illegible] onbeduidend is en niet alleen zeer goed gemist had kunnen worden van het programma, maar ons en anderen een gedeelte van het genot van dien avond heeft ontroofd.

Een wandeling op Poeloe Pinang.

(*Vervolg en slot.*)

Ik wil u verhalen, wat zij mij verhaalden. De meesten van hen, die van Java naar Mekka reizen, om als hadji terug te keeren, missen het geld voor de reis. Zij doen die reis ook niet in eens, maar van haven tot haven, van Java naar Singapore of Poeloe-Pinang, ook soms naar Atjeh.

Uit die havens gaan ze naar Gale, van Gale naar Bombay, van Bombay naar Djedda, van waar ze dan verder in twee dagen de reis landwaart in naar Mekka doen. In ieder van die havens vertoeven zij vaak langen tijd, om werkende voor den kost tevens de betaling van het volgende gedeelte der reis over te verdienen. De tegenover Poeloe-Pinang liggende provincie Wellesley, gelijk mij een planter van daar verhaalde, met wien wij zoo aanstonds de wandeling zullen vervolgen, dankt daaraan vooral een groot deel der arbeiders op de suikerplantaadjes. Zij zijn daar zeer gewenscht, dewijl de Maleijer, inboorling van Wellesley, ten eenenmale ongeneigd is tot den arbeid in de rietvelden of op de fabrieken en daarom betalen de planters gaarne bij aankomst der arabische gezagvoerders het verschuldigde overvoergeld der bedevaartgangers, die nu zoo lang als pandelingen in hun dienst blijven, tot de schuld is inverdiend. Nevens Chinezen en Coromandelaars zijn het vooral zulke doorreizende Javanen, waaraan Wellesley zijn tegenwoordige ontwikkeling dankt, dat er jaarlijks op elf fabrieken van Europeanen omtrent 80,000 pikols suiker worden gefabriceerd. De Javanen arbeiden er meestal zoo lang, tot zij de som van de gansche reis naar Mekka hebben inverdiend, terwijl de gezagvoerders hen, mogen ze de reis ook niet kunnen betalen, gaarne van Mekka derwaarts terug brengen, overtuigd als ze zijn, dat de planters bij aankomst de schuld gaarne dadelijk aan hen zullen voldaan. Zoo zijn velen van Java naar Mekka en terug van vijf tot zes jaren of langer onder weg. Te Mekka kunnen zij dit verlangende, als behoeftige pelgrims dagelijks op een bepaald uur om niet voeding erlangen, waarvoor jaarlijks aanzienlijke giften uit Turkije en Aegypte naar Mekka worden gezonden. Daar zijn ook enkele karavanserai's door de giften van vroegere Javaansche vorsten gesticht, waar zij kunnen intrekken. Velen keeren nimmer terug, hetzij ze onder weg sterven of ergens door een huwelijk achterblijven. Zij moeten zich zeer op de reis behelpen en zijn aan boord ellendig gelogeerd. Daar het passagegeld betrekkelijk zeer gering is, worden zoo veel als slechts mogelijk is op het schip bij elkander gepakt. Ik zag op de reê van Poeloe Pinang een schip met pelgrims liggen. Het was zwart van volk. Een mail-reiziger ontmoette omtrent twee jaren geleden te Aden een groote menigte Javanen, die onder de leiding van een vroegeren hoofddjaksa van Mekka terugkeerden. Het schip moest er noodige reparatien ondergaan, en nu lagen ze daar aan strand, langs den barren rotswand gelegerd, armoedig en ellendig, zij moesten met het dragen van steenkolen en ander werk in hun onderhoud trachten te voorzien.

Jaarlijks komen vele en steeds meerdere hadji's op Java terug; maar of allen die gaan waarlijk hadji's zijn, Mekka bezocht hebben, zullen wij voor den vervolge eerst dan kunnen weten, wanneer Nederland een consul, die er daarom reeds lang had moeten zijn, te Djedda zal hebben, om de passen voor aankomst en vertrek der pelgrims af te teekenen.

Den planter, een Franschman, met wien wij thans onze wandeling vervolgen, ontmoette ik in den winkel van een Chinees, waar ik was binnen gegaan, om een sigaar aan te steken.

Wij vervolgen thans onze wandeling in een palankijn, en wel naar den schoonen waterval van Poeloe Pinang, dien geen mailreiziger mag verzuimen te gaan zien.

De waterval stort een groot uur achter de stad aan den voet van het gebergte neêr. Wij doorrijden de vlakte daarheen. Zij heeft den vorm van een driehoek, wier basis door het gebergte wordt gevormd en wier apex, tandjong genaamd, in de haven uitspringt, en een fort draagt, dat geen fort mag genoemd worden.

De weg, die ons met gedurige wending door het schoone landschap voert, is breed en goed. Wat heerlijke natuur, wat weelderige plantengroei! die bloeijende velden met hun rijken oogst; die bekoorlijke groepen van ranke en bevallige pinangboomen, die bergen tot over hun toppen en hooge ruggen met een kleed van digt en donker groen overtrokken! Waarlijk ik gevoel lust, om u een uitvoerige beschrijving te geven van Poeloe Pinang's natuurschoon; maar ik mag niet, en gij schenkt ze mij gaarne, omdat gij dat schoon ook dagelijks en vooral op Java voor oogen hebt. Soms rijden wij een landhuis voorbij, dat meer lief gelegen dan fraai gebouwd, door een tuin van notenmuskaatboomen omringd is. Maar hoe slecht staan de meeste boomen, zij lijden, zij kwijnen. Hun toppen zien er uit, alsof ze geplukt zijn, en hun bladeren zijn geelachtig groen.

Ik vraag hoe dat zoo komt, en nu verhaalt mij mijn vriendelijke leidsman, dat in de laatste jaren een ziekte de boomen heeft aangetast, ook op Singapore, die deze kultuur op beide eilanden met geheele vernietiging bedreigt. Vergeefs heeft men de oorzaken trachten te ontdekken en middelen daartegen aangewend. Zoo vele jonge en oude boomen worden daardoor aangetast, en geheele tuinen zijn uitgestorven.

Men heeft weêr nieuwe nooten van Banda bekomen, men hoopt het goede van den nieuwen aanplant, maar vreest ook even zeer.

En toch draagt men op Poeloe Pinang meer zorg voor den boom dan op Banda. Men mest er den grond, en wiedt zorgvuldig om den stam; op Banda doet men noch het een noch het ander. Daar is nog een ander groot onderscheid tusschen den aanleg van beide tuinen. Op Banda wandelde ik door de nootentuinen in de schaduw van hooge kanari-boomen, die daar boven hun breede kruinen uitspreiden; op Poeloe Pinang staan de nootenboomen zonder schaduw, geheel open en bloot over het stoven van de brandende tropen-zon.

— Ik zie regts uit den palankijn en zeg: een roomsche kerk gewijd aan . . . . .

— Gewijd aan de onbevlekte ontvangenis, vervolgt mijn leidsman, gelijk gij op het frontespies kunt lezen. De propaganda heeft hier een belangrijke missie. Een bisschop is er gevestigd en een seminarium tot vorming van Inlandsche priesters voor Cochin-China, waarop tusschen de veertig en vijftig leerlingen worden onderwezen.

— Dat zal der propaganda belangrijke sommen kosten!

— Veel minder dan gij denkt. Verbeeld u, de bisschop heeft slechts honderd francs s' maands, en ieder der professoren aan het seminarium of priesters in de gemeente der Inlandsche christenen werkzaam, ontvangt 's maands slechts vijftig franken.

— Hoe is het mogelijk, daarvan te leven?

— Ze zijn over het algemeen menschen uit een zeer nederigen stand in hun vaderland, bovendien trachten zij er nog iets bij te verdienen. Het is daarom een groot verlies voor den bisschop, dat zijn nootentuin is uitgestorven. Er gaan ook van tijd tot tijd lijsten van hen uit voor de armen, waaronder zij ook wel willen behooren, en de Engelschen geven steeds goed; zij lijden in weerwil van hun zoo gering inkomen geen gebrek.

— Hebben zij vele bekeerlingen?

— Hun zielental zal voor Poeloe Pinang en de provincie Wellesley ongeveer duizend zijn, hoewel het gewoonlijk, doch onjuist, grooter wordt opgegeven. Dit was ook zoo voor Cochin-China. Men zei dat daar vijf honderd duizend christenen waren en beloofde Napoleon, indien zijn vloot er slechts verscheen, om den dood der daar vermoorde priesters te wreken, dat zij zich aanstonds aan de zijde der Franschen tegen hun vorst zouden scharen. Maar nog altijd wachten onze troepen in weerwil van hun behaalde overwinningen op hen. Slechts twee of drie hebben zich aangemeld.

— Hier zijn ook soeurs, vervolgde hij, soeurs du répentir. Zij houden een meisjesschool. Haar gesticht is ook een toevlugtsoord voor verlaten meisjes en weezen der inlanders. Die worden er verzorgd, onderwezen en opgevoed, en blijven er tot zij huwelijk kunnen doen. De soeurs maken en verkoopen dames kleeren en modewaren, waarin die meisjes haar moeten behulpzaam zijn, zoo dat zij spoedig haar kost en meer dan dien verdienen. Het gesticht moet daarom in plaats van iets te kosten, nog jaarlijks geld overwinnen, dat weêr ten dienste der propaganda wordt aangewend. Zoo doet deze hier veel zonder belangrijke uitgaven. Mogt ze slechts gelukkiger zijn met haar bekeerlingen. Onder de Maleijers heeft zij geene. Deze zijn en blijven hardnekkige mahomedanen. De christenen hier zijn of van de kust van Coromandel gekomen, een volk nog vol heidensche bijgeloovigheden, in weerwil van hun christendom, of bekeerlingen uit de Chinezen, die helaas maar al te dikwerf Chinezen blijven, en slechts biechten, om aanstonds weêr met een nieuw zondenregister te kunnen beginnen.

De palankijn hield stil. Wij waren tot aan het hek van een uitgestrekten nootentuin genaderd. Ter zijde stond een wachthuisje, van buiten en van binnen met de namen der vele bezoekers van den waterval bekrabbeld. Het hek door gegaan, vervolgden wij nu onzen weg te voet over een golvend opgaand terrein. In een klein kwartier hadden wij den waterval bereikt.

Wat zal ik er u van zeggen? Ik zag ze schooner op Java. Gij kunt hem slechts bij gedeelten zien. Hij is geen majestueus, eenklaps, van eene aanzienlijke hoogte neerstortende stoom, die zijn schittende watergordijn breed en prachtig voor een donkeren rotswand uitspreidt. Toch is hij schoon en tevens een groote rijkdom voor de stad. En hoe wel was het ons, vermoeid als we waren van de wandeling en de hitte des dags, te midden van die wilde en romantische naturen; neergezeten aan zijn wateren, die stortend, schuimend, spattend, stuivend aan onze voeten voortjaagden.

Hoe gaarne hadden wij ons gedompeld in den koelen kristalen stroom; maar de onverbiddelijke tijd dwong; de mailboot wachtte niet; wij wachtten gaarne. Het was mij een ware Tantalus- smart.

Een diepzinnige Maleijer heeft mij gezegd dat het eiland Pinang zijn naam ontleent aan de overeenkomst van zijn vorm, met dien van den pinang-noot. Anderen houden het er voor, dat het dien naam dankt aan de vele en schoone pinangboomen, die daar vooral in volle kracht bloeijen.

Ik laat den lezer geheel vrij, om tusschen beide gevoelens te kiezen, doch wil hem wel in vertrouwen meêdeelen, dat ik op de hand van de laatsten ben.

Pinang heeft een onregelmatigen vierzijdigen vorm, welks grootste breedte in het noorden twaalf, naar het zuiden afneemt tot acht mijlen. Zijn grootste lengte van het noorden naar het zuiden bedraagt zestien mijlen.

In die rigting loorloopt een bergketen hetzelve, die zoowel naar het westen als het oosten vlakte openlaat. In dat gebergte zwerft soms een tijger rond. Dan is de bevolking vol angst en druk in beweging om den gevreesden gast te dooden. Hoe komt hij daar? Een breede straat toch scheidt Poeloe Pinang van den tegenoverliggenden wal des maleischen schiereilands, en de tijger hoort niet op Pinang thuis. Men kan moeijelijk aannemen, dat hij gedreven door nieuwsgierigheid, om kennis met het eiland te maken, of om het genoegen te smaken van eenige zwerftogten door het, gebergte, den gevaarlijken overtogt zal wagen, en meent daaromt dat hij vi coactus, in weerwil van zich-zelf, daar aan wal kom stappen.

Tegenover Poeloe Pinang, aan den Maleischen wal stort een riviertje in zee. Nu gelooft men, dat de tijger er overzwemmend, soms door den te sterken stroom naar buiten, naar zee gevoerd, na vergeefsche pogingen, om den vasten wal weêr te bereiken, eindelijk besluit naar Pinang over te steken, en dit laat zich, dunkt mij, wel hooren. Men tracht de tijgers in vallen te vangen in overdekte kuilen, waarnaar een aas hem lokt, en waarin een scherp gepunte opgerigte bamboe hem met een wissen en vreeselijken dood wacht.

— Voor eenigen tijd, zoo verhaalde mijn vriendelijke leidsman, is hier door zulk een overdekte kuil een onzettend ongeluk gebeurd. Een priester was met anderen op de jagt gegaan. Onbedacht stort hij een kuil, doorboord door de bamboe scherpte. Men brengt den ongelukkige naar een hut. Geen redding mogelijk zegt de doctor, hij moet sterven. Laat men de bamboe in zijn ligchaam, dan kan hij nog eenigen tijd leven, maar om met ieder oogenblik meer duldelooze en vreeselijke pijnen te doorstaan; haalt men die uit, dan volgt de dood onmiddelijk. De ongelukkige besluit tot het laatste, na gecommuniceerd en het laatste oliesel ontvangen te hebben.

— Dat voorval, vervolgde mijn Franschman, herinnert mij nog een andere, ook een ontmoeting van een priester met een tijger, hier gebeurd.

— Hij reed door het bosch. Onverwacht ziet hij aan de overzijde van den weg een tijger uit het bosch komen. Hij heeft geen wapenen, is geheel weerloos, en houdt slechts een pajong, die hij voor de hitte boven het hoofd draagt in de hand. Ras besloten keert hij die tegen den tijger, ze gedurig open en toe slaande en heft tegelijk een vervaarlijk schreeuwen aan, om het ondier te verschrikken. Deze, gij weet de tijger is laf, wordt daardoor geheel van streek gebragt en durft geen sprong wagen. Intusschen houdt hij aan de overzijde gelijken tijd met het paard, een ver en lang eind van den weg. Hoe moeten de oogenblikken den armen man uren en welke uren zijn geworden! Zij komen buiten het bosch. De tijger wijkt meer en meer ter zijde af, en de priester bij een boom gekomen, maakt daarvan haastelijk gebruik, om af te stijgen en den boom te beklimmen.

Daarin vonden hem eenige dorpelingen. De tijger was reeds lang verdwenen. De schrik had den man echter zoo aangegrepen, dat hij een maand later aan de gevolgen overleed.

— Vaak zei hij op zijn ziek- en sterfbed: indien de duivel op aarde mogt komen, dan moest hij daar als een tijger rondgaan. Zulke vreeselijke, brandende oogen, hij zag ze nog ieder oogenblik, dag en nacht, ja zij zouden ook den ergsten zondaar aanstonds bekeeren, en den duivel voor altijd vol schrik doen ontvlieden.

Nu zult ge mij wel willen toestemmen, dat ik het op mijn wandeling te voet en in den palankijn, gedurende de zes uren van mijn verblijf te Poeloe Pinang, al bijzonder getroffen heb, met zooveel belangrijks te zien en te hooren. Ik ben er dan ook zeer dankbaar voor en tracht dit te toonen door het weêr aan u te verhalen, zoo als ik nog met een weinig om te besluiten zal vervolgen.

Ieder zal mij ongetwijfeld gaarne de beschrijving der hoofdplaats, George Town, schenken. Ik zou toch niet weten wat ik er van zeggen moest. De Chinesche kamp, die er het grootste gedeelte van uitmaakt, ziet er volmaakt uit als iedere andere niet zeer aanzienlijke kamp op Java, even vuil en druk, even vol handel en bedrijvigheid.

De Europeanen wonen meer in landhuizen, die ik reeds met een enkele trek teekende, en door de vlakte verspreid.

Ik geloof niet, althans ik mogt het voorregt niet hebben, zoo een op mijn wandeltogt te ontmoeten, dat er een openbaar of bijzonder gebouw is, waarvoor gij met welgevallen zoudt blijven staan, om er naar wijzende, te zeggen: zie hoe schoon, hoe fraai! Gij moet echter te George Town aan wal gestapt, niet vergeten dat gebouw op te merken, hetgeen u regt uitgaande, aanstonds in de oogen zal vallen. Daarin heeft de court of justitie zitting en worden ook alle policie zaken afgehandeld. Gij kunt er dus vrij binnen gaan, 't geen wij ook deden. Wij troffen het niet bijzonder. Oordeel zelf. Een chinesche vrouw met haar reeds volwassen dochter kwam voor. Zij waren er als getuigen. Gevraagd wie de vader van haar dochter was, antwoordde zij zonder blikken of blozen, alsof het maar een gewone zaak was, die niets om het lijf had, dit niet te kunnen zeggen, daar het haar om de vele mannen, die zij in der tijd had gehad, onmogelijk was omtrent het vaderschap iets met zekerheid te kunnen bepalen.

En ook niemand der Inlanders die als hoorders zaten, zag er van op. Het was een ongezochte bijdrage tot de kennis van den zedelijken toestand des volks.

Ik moet echter opmerken het er voor te houden, dat dit volstrekt niet overal onder de Inlanders zoo toegaat. Neen, maar deze bestaan zoo, vooral op plaatsen als George Town en Singapore, waar vroeger slechts een geringe bevolking was, maar later handel en zeevaart van alle kanten verschillende volkeren den zamenvloeijen, en zoo daar een zeer gemengd soort, een schuim van bevolking den ontstaan.

Er zijn er, die zeer dweepen met een beschaving uit handel en zeevaart en volkerenverkeer, uit toeneming van stoffelijke welvaart onder de Inlanders geboren. Een schromelijke dwaling, een zeer ongelukkig dweepen, daar die het juist zijn, welke zinnelijke en zedelijk onverschillige, dikwerf reeds zedelijk bedorven menschen, nog meer demoralizeren en geheel voor de ware beschaving moeten doen verloren gaan.

Ik vond mijn medewandelaars niet meer in het logement. Of ik mij nu ook repte, om mijn vriendelijken Franschman wel haastelijk de hand ten afscheid te drukken, te danken voor zijn genoegelijk en nuttig gezelschap, en naar het hoofd te rijden.

Daar stoomen wij reeds heen.

Vaarwel Poeloe Pinang! ik hoop u weêr te zien. Zal het ook andermaal maar voor weinige uren zijn, toch is het mij een blijde verwachting, want ik heb u lief, schoon en bekoorlijk eiland.

HERMAS.

SCHEEPSBERIGTEN.

Straat Sunda Doorgezeild.

DATUM.		VLAG.	NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN.		NAAR
Januarij	23	Engelsch	Arnherst	R. E. Robinson	Hongkong	10 Jan.	Melbourne
"	—	"	Emily Smith	G. C. Watts	"	11 "	Kaap de Goede Hoop
"	27	Amerikaansch	Norseman	J. H. Haskell	Mauritius	1 "	Batavia
"	—	Engelsch	[illegible]	W. T. Sagef	Shanghae	3 "	Londen
"	29	[illegible]	Blanch	Jacob Gare	Foo-Chow-Foo	1 "	Melbourne
"	28	Hamburg	Charlotte	T. J. Grroot	Manila	6 "	"
"	—	Engelsch	Joseph Bushby	Justice	Singapore	18 "	Mauritius
"	—	"	Robert Henderson	A. Walken	Whampoa	16 "	Londen
"	—	Spaansch	Bella Anthonia	J. de Forofitequi	Singapore		Corunna

Aangekomen schepen te *Batavia.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN.		AGENTEN.
Januarij	28	Amerikaansch	schip	Norseman	F. Haskell	Mauritius	30 Dec.	Paine, Stricker & Co.
"	29	Z. M.	stoomsch.	Samarang ...lt. t/z. 1 kl.	W. C. A. v. Bennekom.	N. W.		
"	30	Engelsch	bark	Monaech	Marr	Sydney	28 Dec.	Hunter, Houghton & Co.
"	31	Hanov.	"	Esperance	H. A. Teyen	Bangkok	18 Jan.	E. Moormann & Co.
"	—	Zweedsch	"	Sir Charles Napier		Melbourne		Gezagvoerder.
Februarij	1	Nederlandsch	"	Wilhelmina Clara	C. Abrahams	Amsterdam	10 Nov.	Haager & Schuurman.

Vertrokken schepen van *Batavia.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR
Januarij	29	Z. M.	stoomsch.	Vice Admiraal Koopman	kapt. lt. t/z. C. K. Zwaanhals.	kruist. N. O.
"	—	Ned. Indisch	"	Batavia	C. C. L. Neyts	Samarang en Soerabaija
"	—	Hamburg	schip	[illegible]	J. Goudje	Samarang
"	30	Oldenburg	schooner	Alfred [illegible]	H. W. Brummer	Sydney
"	31	Nederlandsch	bark	Johanna Elisabeth	H. S. van Hien	Macasser via Soerabaija
Februarij	1	Hanov.	"	Amazone	Fock	Soerabaija
"	—	Nederlandsch	"	Hendrina	C. M. Pompe	"
"	—	"	"	Zephir	N. J. de Vries	"

In lading liggende schepen te *Batavia.*

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	bark	Henriette*	J. van Loenen	Hongkong	Haager & Schuurman.
"	"	Graaf Dirk III	C. J. Rotgans		Schimmelpenninck & Co.
"	"	[illegible]	Zuurdeeg		"
"	"	[illegible]	Cobrs		Landberg, Bezoet de Bie & Co.
"	schip	Staatsraad Baud	T. de Jong		van Ommeren, Rueb & Co.
"	bark	Konink. Ned. Yachtclub*	F. L. Zack		"
"	"	Henriette Wilhelmina*	J. H. Bock	Soerabaija	"
"	"	Abel Tasman*	J. B. Bijkeh		B. Kopersmit & Co.
"	"	Jack	S. Si van Dam		"
"	"	A. R. Falck	D. van Duijvenbodem		"
"	"	Jacob	Börger	Samarang	Busing, Schröder & Co.
"	"	Herman*	M. van Velthoven	China	Dümmler & Co.
"	"	Hudde[illegible]	C. J. N. Blok		"
"	schip	Schoeh [illegible]*	D. R. Borchers	Samarang en Soerabaija	"
"	bark	S. van Heel*	P. Dietz		J. Cezard & Co.
"	"	Decima*	E. Akkerman		"
"	schip	d'Emmina	F. C. Teengs		"
"	"	Nova Zembla	Horagk		"
Ned. Indisch	brik	[illegible]	Giam Mangsoeij		Buijs, Jacobsen & Co.
"	bark	Sajjoed Gair*	Sech Basatchiet	Cheribon	"
"	"	Jehoer*	Said bin Alie	Soerabaija	"
"	"	[illegible]	Sahaboedien	Samarang	"
"	schip	Egbert*	Torinijn	Panaroekan	Maclaine, Watson & Co.
"	brik	Zwaluw*	P. Bloem	Sydney	Haager & Schuurman.
"	bark	Generaal Michiels*	D. de Wilde		"
Engelsch	schip	Monarch*	Marr		Hunter, Houghton & Co.
"	schooner	Harriet*	Black	Cocos Eiland	Wilson & Co.
"	"	Duchess of Sutherland*	Breggett		"
[illegible]	schooner	Hermann*	[illegible]		Metzendorff, Wilmans, Buijs & Co.
Spaansch	schip	Reina del Oceano*	Strachagh		Dümmler & Co.
Amerikaansch	bark	Dictator*	Zerega		"
"	"	Union*	Willey	China	Paine, Stricker & Co.
"	schip	[illegible]*	Haskell		"
"	"	[illegible]	Vergijlet	San Francisco	Maclaine, Watson & Co.
Bremer	bark	Rubens*	F. Seltenhorn	Soerabaija	Tolson, Hunt & Co.
Oldenburg	schip	O'Thyen*	Addick		Busing, Schröder & Co.

De Particuliere schepen zijn aangeduid met een*

Aangekomen schepen te *Soerabaija.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN
Januarij	18	Nederlandsch	bark	Sir Robert Peel	J. J. Lange	Batavia
"	19	Ned. Indisch	"	[illegible]	Sech Biadram	Palembang
"	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	M. Goeper	Straits
"	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Mardamlix	[illegible]
"	[illegible]	Nederlandsch	[illegible]	[illegible]	A. Gorman	Probolingo
"	21	Ned. Indisch	stoomb.	Macassar	A. G. Bosch	Batavia
"	22	Hamburg	bark	Amical	H. Killikan	"
"	—	Engelsch	"	Scotch Lassie	G. Ward	Greenock
"	23	Ned. Indisch	"	Kim Tajj Ing	Oei Bok Ing	Grissee
"	23	Ned. Indisch	stoomb.	Banda	Neije	Batavia en Samarang
"	—	Nederlandsch	bark	Valparaiso	E. J. Koch	Rotterdam
"	"	"	"	Albrecht Beijling	G. L. Muller	Samarang
"	—	Engelsch	"	Feluck Sadan	J. Taverner	Batavia
"	"	"	"	Augusta	J. B. Babot	"

Vertrokken schepen van *Soerabaija.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR
Januarij	18	Ned. Indisch	bark	Banda Balhair	Sech Draheim	Molukkos via Makassar
"	—	"	"	Alcosmanie	Sech Bahazoan	Grissee
"	19	Nederlandsch	"	Stad Assen	H. J. Haverbult	Nederland
"	—	Engelsch	"	Lauriston	R. Adamson	"
"	20	Spaansch	stoomsch.	Don Antonio de Escano	Don Seraphin de Aubando	Manila
"	—	Nederlandsch	bark	Lloyd	C. Maarschalk	Grissee
"	21	Engelsch	"	Scotch Lassie	E. R. Fels	Balie (Ampenan)
"	—	Nederlandsch	"	Diligentia	D. van Bentvald	Pasoeroean
"	22	Ned. Indisch	"	[illegible]	T. A. P. Wenthold	"
"	—	"	"	Alsiken	Sech Marzoekie	Samarang
"	—	"	"	Assad Dulla	Kassam	Grissee
"	—	Nederlandsch	"	Dorothea Henriette	D. Smit	"
"	23	Ned. Indisch	"	[illegible]	Sech Ameria	Grissee
"	24	[illegible]	"	Augusta	V. D. F. Sandeberg	Pasoeroean
"	—	Ned. Indisch	stoomb.	Kraton	Kayiella	"

In lading liggende schepen te *Soerabaija.*

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	bark	Hendrik Jan	J. van den Meijden	Nederland	Fraser, Eaton & Co
"	"	Johannes Lodewijk	van der Waal	Nederland	"
[illegible]	"	[illegible]	Klein	Nederland	"
[illegible]	"	Hermann	Hanschild		Mütlieh, Ebbe, Kugg & Co.
[illegible]	"	John Herman	K. J. Dickmann	Amoij	"
[illegible]	"	Witch	Hultman		"
Nederlandsch	"	Rechtschapenheid	Flik	Nederland	B. Kopersmit & Co.
"	"	[illegible]	Schaap	Nederland	"
[illegible]	"	Antelope	Valberg	Zweden	B. J. van Eck & Co.
Nederlandsch	"	Carolina	A. P. Dijberg		"
"	"	Nederland en Oranje	van Ruijven	Holland	"
"	"	[illegible]	J. C. van de Poll	Holland	"
"	"	[illegible]	H. P. Tjebbes		Schimmelpennick & Co.
"	"	Jan Pieters Koen	F. A. O. Hugenholtz	Nederland	"
"	"	Amicitia	D. Gaaff		"
Fransch	stoomsch.	Plegeton	Kolonel T. Picard		P. Kervel & Co.
Nederlandsch	bark	Agatha en Maria	W. B. van Zijp		"
"	"	Vrijhandel	W. Leverstein		"
"	"	Galilei	T. J. H. Esch	Amsterdam	"
"	"	Admiraal de Ruijter	B. Koster	Amsterdam	"
Engelsch	"	Sangeen	H. Versight	Oostzee	J. F. van Leeuwen & Co.
Nederlandsch	"	E. W. van Dam van Isselt	J. C. Kolm		"
"	"	Valparaiso	Kok	Macassar	"
"	"	Albrecht Beijling	Muller	Nederland	"
"	"	Cortgene	D. Dunlop	Rotterdam	Anemaat & Co.
Engelsch	"	Nina	W. Lingard		Hill, Brookman & Co.
Nederlandsch	"	Neerlands Koningin	G. Gerling		E. ten Brink & Co.
[illegible]	"	Scott	G. Ward		Major, Matzen & Co.

MARKTPRIJZEN.

Te BATAVIA, den 30 Januarij.

Arak [illegible] afgedaan.
[illegible] 50,—
Suiker [illegible] voorraad.
[illegible] No. 16 [illegible] 75 @ f 18.—
[illegible] Bezoet en [illegible] in Consumptie.
[illegible] met zakken, niet van de markt.
[illegible], 1ste kwaliteit, f 150,— @ f 160,— [illegible]
——, " " 2de kwaliteit, f 140,— @ f 150,— [illegible] voorraad.
[illegible] 180.
Wisselkoers [illegible] Gouvernement 6m. pari, Engeland f 11.95, Singapore f 2,50, China f [illegible] f 123.

Te SAMARANG, den 27 Januarij.

[illegible] f 34,— [illegible]
[illegible] f 15.50 [illegible]
[illegible] voor eerste qualiteit afgedaan.
[illegible] f 90,— ✠ kodie.
[illegible] f 40 @ f 46,— ✠ kodie.
Staart [illegible] opgeruimd.
Rijst ordinair wit, f 135 @ 155,— ✠ koijang @ 28 picol. zonder zakken.
" carga " f 115 @ 130,— idem. idem.
Klapper Olie f 27,—

Katjang [illegible] f 26,—
Rotting f 8½ @ f 9,—
Kadjang Matten, f 8,—
Wisselkoers op Holland pari

Te SOERABAIJA, den 26 Januarij.

Suiker f 15¾ @ f 16,—
Koffij, f 35,—
Rijst, (Carga) ✠ koijang f [illegible] @ f 150,—
Idem (witte) " " f 160 @ f 175,—
Koehuiden [illegible] pic.
Arak [illegible] legger f 45,—
Olie (Klapper.)
Olie (Katjang.)
Kadjang Matten f 11 @ f 12,—
Rotting f 8 @ f 9,—
Wisselkoers pari.

Te PASOEROEAN, den 25 Januarij.

Suiker No. 16 oogst 1859 f 15¾.
Rijst (witte) ✠ koijang f 185 [illegible]
Id. (carga) " " f 150,—
Olie, (Klapper) pic. " f 28,—
Id. (Katjang) " " f 30,—
Wisselkoers pari

Restant Producten in 's lands pakhuizen, den 25 Januarij 1860.
5,058–57 pic. Suiker, oogst 1859.
45,174–84 " Koffij " 1859.
Den 25 Januarij waren in de Gouvernements Pakhuizen afgeleverd, uit den oogst van 1859.

DER FABRIEK		Gouv. levering PIC. SUIKER.	vrije beschikking.
Wangoon Redjo,	a	10,582–39.	5,080–05
Ardjo Sarie,	a	14,130—.	12,807–60
Ardie Redjo,		16,000–11.	
Yoso Wilangoon,		7,789–72.	
De Hoop,	a	12,113–77.	6,924–57
Djacatra Oost,	a	9,800—.	14,716–01
De Onderneming,	a	11,050–01.	14,618–21
Wono Redjo,	a	9,806—.	9,889–93
Kloerahan,	a	10,804–04.	9,846–98
De Goede Hoop,	a	6,860—.	5,017–61
Gaijam,	a	10,998—.	4,733–46
Becassie Oost,	a	7,884—.	12,400–12
Dankbaarheid,	a	7,056—.	5,980–04
Seeko Redjo,	a	7,500–06.	11,285–99
Kawia Redjo,		11,880–57.	5,769–75
Parie Redjo,	a	8,000–10.	4,166—
Pleret,	a	10,2[illegible]2–03.	2,051–69
Te Zamen		186,176–82 pic. Suiker.	118,601–09
		178,681–27 " Koffij	

N. B. van de fabrieken met a geteekend is de Gouvernements levering afgeloopen

HANDELSBERIGTEN.

AAN- EN UITVOER TE BATAVIA,

VAN DEN 17 TOT EN MET DEN 24 JANUARIJ 1860.

Aanvoer.

Van Nederland per Ned. bark *D'Emina*, gez. Teengs, agt. J. Cezard en co.

120 vs. specie, 100/m. steenen, 1790 coll. gouv. goederen, *N. H. M.*
40 kn. geweren, *Gouvernement.*
50 led. leggers, 10 kn. groentens, 29 do. manufact., *Order.*
80 led. leggers, 400 vs. boter, 6 kn. papier, 18 vn. vleesch, 480 coll. provisien, *Agenten.*
50 led. leggers, 5 kn. wijn, *Landberg, Bezoet de Bie en co.*
20 kn. wijn, *B. Kopersmit en co.*
10 kn. provisien, *C. Bahre en G. Kinder.*
5 kn. manufact., *Niederer.*
54 led. leggers, 1 kt. diversen, 100 vs. boter, *Schimmelpenninck en co.*
22 coll. koopmanschappen, *Pandel en Stiehaus.*
1 kt. diversen, *Gumprich en Strauss.*
34 kn. koopmanschappen, *van Ommeren, Rueb en co.*
10 vs. boter, *Saermondt.*
12 kn. eau de cologne, *Haager en Schuurman.*
44 led. leggers, *Dümmler en co.*
500 keld. genever, *Roynet en Venin.*

Van Singapore per Belg. schip *Eduard Julie*, gez. ...., agt. Maclaine, Watson en co.

350 kn. sago, 34 do. manufact., 7 pakk. diversen, *Agenten.*
20 bn. zakken, 4 kn. castor olie, ...
37 kn. manufact., *Martin, Dyce en co.*
17 kn. manufact., *Borneo C. Limited.*
1 kt. diversen, *Gumprich en Strauss.*
1 kt. diversen, *Morgan, Melbourn en co.*

Van Nederland per Ned. bark *Ida Elisabeth*, gez. Kramers, agt. Metzendorff, Wilmans, Buijs en co.

1 partij steenkolen, 40 vn. gez. vleesch, 25 kn. wijn, *W. Cores de Vries.*
4 kn. registers, *Louran.*
100 vs. spijkers, 8 kn. spiegels, 400 vs. boter, 100 ks. kaas, 200 hammen, 50 gez. vleesch, 1 kt. ossenhaas, 5 vs. ossentongen, 128 kn. koopmanschappen, 110 anker, 250 riem. papier, 200 vs. loodwit, 300 do. verfwaren, 10 do. menie, 8 kn. groen sp. 5 do. geel cromat, 2 do. blaauw, 1 do. parijs groen, 60 md. bier, 150 led. leggers, *Agenten.*
250 kn. en 5 vn. azijn, 100 kn. wijn, *Gumprich en Strauss.*
39 vn. wijn, 6 kn. lijnolie, *J. Cezard en co.*
14 ks. kaas, *L. Phillon en co.*
1 kt. meubelen, 10 do. diversen, *Landberg, Bezoet de Bie en co.*
5 kn. wijn, 1 fornuis, 7 do. meubelen, *Reys.*

Van Nederland per Ned. schip *Friesland*, gez. Mispelblom Beijer, agt. Dümmler en co.

8 kn. gereedschappen, 1 do. duimstokken, 2228 stav. [illegible], 8 bos, 1 stuk en 3 [illegible] ijzer, 18 kn. schijven, 25 do. blokken, 27 bn. dekens, 3 kn. teekenbehoeften, 1 do. klokken, 13 do. drukbehoeften, 4 do. gereedschappen, [illegible] 121 coll. verfwaren, 18 kn. terpentijn, 3 metalen klokken, 1 kt. 90 stav. en 3 staal, 4 kn. [illegible], 400 kn. [illegible], 1 kt. diversen, 321 bs. [illegible] 4 kn. sokken, 1 do. [illegible] *Gouvernement.*
150 led. leggers, *[illegible] en co.*
40,000 steenen, *Order.*

Uitvoer.

Naar Singapore via Muntok en Riouw per N. I. stoomb. *Macasser*, gez. Bosch, agt. W. Cores de Vries.

f 12,000 mex. dollars, *f* 45,000 zilv. munt, *N. H. M.*
100 kogels, 139 coll. gouv. goederen, 53 do. genie do. *f* 110,000 zilv. munt, *Gouvernement.*
50/2 legg. arak. *G. Wilson en co.*
23 kn. koopmanschappen, *Said Hoessin bin Segaf.*
1 kt. manufact., *C. Bahre en G. Kinder.*
f 16,100 zilv. munt, 1 pak batik goederen, *Sech [illegible]*
1 kt. zijden goederen, 1 do. genatries, 1 do. doeken, 108 do. oud koper, 2950 stav. koper, *Lading van Soerabaija.*
f 15000 zilv. munt, div. *Arabieren.*
1 bendie, 2 vn. wijn, 1 kt. provisien, krandj. groentens, 2 vn. bier, 1 kt. band, *John Pryde en co.*
f 26,800 zilv. munt, *Agenten.*
f 70,000 zilv. munt, *Borneo C. Limited.*
8 kn. manufact., uit entrep. *E. Moormann en co.*
f 2000 zilv. munt, *Adam en co.*

Naar Nederland per Ned. schip *[illegible]*, gez. van der Meulen, agt. J. Cezard en co.

168 kn. koper duiten, *Gouvernement.*
66 pic. rotting, 1561 do. suiker, 5008 do. rijst, 1111 ✠ cochenille, 1611 pic. koffij, 4 coll. provisien, 8 kop mosterdzaad, 8 kazen, 100 stokvis, *Agenten.*
599 pic. thee, *N. H. M.*

Van Padang per N. I. bark *Padang Pandjang*, gez. [illegible]

50/m. steenen, *Aan boord gebleven lading van Pandicherry.*
1 bl. manufact., *Pitcairn, Syme en co.*
13 kn. glaswerk, 1 do. spiegels, *C. Bahre en G. Kinder.*
8 kn. thee, *Tolson, Hunt en co.*
1 copieer pers, 175 [illegible] en 1 kt. schoenen en muilen, 1 kt. kat. goederen, 30 zakdoeken, 5 coll. ijzer en koperwerk, 253 doz. doeken, *Gumprich en Strauss.*
187 doz. doeken, *Martin, Dyce en co.*
50 led. vaten, 266 pic. rotting, 94 do. cassia, 5 paarden, *f* 500 zilv. munt, *Lim Hoa.*
2200 pic. koffij, *Maclaine, Watson en co.*
66 pic. benzoin, *Paine, Stricker en co.*

Naar Rotterdam per Ned. schip *Konink. Ned. Yachtclub*, gez. Zack, agt. van Ommeren, Rueb en co.

5 keld. noten olie, 1 kt. nagel do. 1 do. portretten, [illegible] do. confituren, 3 keld. arrowroot, 2 kn. ananas, 1 krandj. koffij, 5970 pic. suiker, 1 kt. kleederen, 2 vn. brood, 2 md. erwten, 300 ✠ en 2 vn. brood, 1/2 oxh. azijn, 2 ank. zuurkool, 60 ps. stokvis, 109 pic. rotting, 1080 do. rijst, *Agenten.*
1447 pic. suiker, 984 do. koffij, *J. Cezard en co.*
1946 pic. koffij, *Dümmler en co.*
128 pic. gutta percha, *C. Bahre en G. Kinder.*
529 ps. buffelhuiden, *Morgan, Melbourn en co.*
861 ps. buffelhuiden, 619 do. koehuiden, *Haager en Schuurman.*

Lijst der in het Entrepot aanwezige [illegible].

VAN DEN 27 TOT EN MET DEN 30 JANUARIJ 1860.

Van Nederland per Ned. bark *Ida Elisabeth*, gez. Kramer.

1 kt. adres 1ste Commies bij de Rekenkamer.
1 kt. adres *van [illegible]*, te Soerabaija.

Per *D'Emina*, gez. Teengs.

10 vat boter, gemerkt DH.

Per *Graaf Dirk III*, gez. Rotgans.

1 kt. adres *H. van [illegible]*, te Pekalongan.

Per *O'Thyen*, gez. Addick.

1 koffer gemerkt GEG.

Aangekomen Passagiers te Batavia,

van den 28 tot en met den 31 Januarij 1860.

Met het Amerik. schip Norseman, kapt. T. Haskell, Mevr. Haskell en Kind en de heer F. Layton van Mauritius.

Vertrokken Passagiers van Batavia

van den 28 tot en met den 31 Januarij 1860.

Met het Ned. Ind. Stoomschip Batavia, kapt. C. C. L. Neyts, [illegible] Luitenant Harms, Officier van Adm. bij de Marine van der Wulp, Adelborsten C. Beyleveld, R. F. du Cloux, D. O. Heldetwien en Mevr. van Rooijen, naar Samarang en Soerabaija.

Van elk in deze courant voorkomend artikel, dat geen bloote nieuwstijding of aankondiging bevat, stelt zich verantwoordelijk voor de wet

H. M. VAN DORP.

SNELPERSDRUK VAN H. M. VAN DORP, TE BATAVIA.